

ONSDAG 23 MARS. NR 12-13/2016

Sju gånger påsk
Sidan 8

Diakonin ser familjernas fattigdom
Sidan 5

En glad stund hos Gud
Sidan 12

Prat på fat
Sidan 13

► **DENNA VECKA:** BILAGA TILL HELSINGFORS

Mycket på spel i fredsprocess

Samtal mellan regeringen och FARC-gerillan bäddar för fred efter fem decennier av strider i Colombia.
Sidan 4

Glad påsk nära dig!
Sidan 14-22

På scen är flyktingkrisen också din samvetskris
Sidan 6

Död och konflikt i Nykaabi
Sidan 7

Påskan i radio och teve
Sidan 20

SIMON HÄGER

Vågar vara arg på Gud

Sidan 2

LEDARE MAY WIKSTRÖM

Bön i kammaren skrämmer

KP BÖNEFRUKOSTEN på Fiskartorpet har väckt reaktioner. Den skuggades av komikern André Wickströms tweet med udden mot Timo Soini, där komikern uttryckte förhoppningen att Jesus dyker upp och tar livet av alla deltagande. Det var en trist, osmaklig plump av en annars fiffig underhållningsartist. Förhoppningsvis. Tar man den på allvar är tweeten rena hatretoriken.

Vid sidan av detta har spalterna fyllts av samma diskussion som i fjol, när bönefrukosten ordnades för första gången. Den slutna tillställningen där deltagarna betalar 120 euro för program, frukost och arrangemangen väcker ont blod. Dels för att deltagarna tillhör en elit, dels på grund av prislappen och de fina yttre ramarna. Och slutligen för att det hela handlar om religion, tro, bön och beslutsfattare.

DET ÄR inte oproblemiskt att människor i höga samhällliga positioner samlas bakom dörrar som förses med lappen "Yksitystilaisuus". Samtidigt måste man ärligt fråga: Vad är alternativet? Har offentlighetsprincipen tillträde också till beslutsfattarens bönesuckrar? (Vilka godbitar att citera i kvällstidningen!) Eller är det så att beslutsfattare inte har rätt att be? Alternativt: Att de inte har rätt att samlas för göra det tillsammans med andra beslutsfattare i alla fall? I så fall snävas gränserna åt såväl för deras privata religionsfrihet som för deras församlingsfrihet. Det strider inte bara mot Finlands grundlag utan också mot de allmänna mänskliga rättigheterna. Och vilka gemensamma intressen eller övertygelser är det okej för beslutsfattare att förena sig kring privat? Riksdagen har intresseklubbar med allt från idrott eller motorsport till kvinnoätverk på agendan. Ändå är det uppenbart att riksdagens bibel- och bönegrupp drar blickarna till sig. Kombinationen av tro, offentlighet och makt är brännhett stoff. Så också nu.

ATT SAMLINGEN har en amerikansk förlaga har irriterat många, även om arrangören Antero Laukkanen (Kd) säger att den finländska varianten inte är en kopia av bönefrukosten i Washington. Konceptet har spridits över hela världen.

Också den amerikanska samlingen har kritiserats på hemmaplan. Det finns oundvikligen kopplingar till konservativa fundamentalistiska falanger. Men även Barack Obama har valt att delta i traditionen, trots att han också fått uppmaning att sluta.

Ironiskt nog är det en nordbo som är pappa till bönefrukostarna. Den norska immigranten, metodistpastorn Abraham Vereide samlade på 1930-talet beslutsfattare och affärsmän i Seattle. Han ville ge dem tid för bön utanför jobb och familj – men han hoppades också att deras tro skulle leda till en aktivare fattigdomsbekämpning i staden. Konceptet landade i Washington, där president Dwight Eisenhower övertog det på 1950-talet. Presidenten lär ska ha kallat Vita huset "det ensammaste hus jag någonsin vistats i". Gud gör ingen skillnad mellan stora och små bedjare. Men människor gör det ofrånkomligt. Vår nyfikenhet är både gränslös och hänsynslös. Därför är bönefrukosten så intressant för alla dem som blev utanför.

Och kanske så nödvändig för dem som deltog.

"Kombination av tro, offentlighet och makt är brännhett stoff."

SIMON HÄGER trivs i Helsingfors och säger att han har svårt att tänka sig ett liv i hemstaden Nykarleby igen.

KYRKPRESSEN REDAKTIONEN

Ansvarig chefredaktör
May Wikström
tfn 040 153 0313
may.wikstrom@kyrkpressen.fi

Redaktionen i Helsingfors
Sandvikskajen 13
00180 Helsingfors
tfn (09) 612 615 49/
040 831 6545
redaktionen@kyrkpressen.fi

Redaktionen i Österbotten
Norrmalmsgatan 21 A,

68600 Jakobstad
tfn 040 831 3599

Redaktörer e-post:
fornamn.efternamn@kyrkpressen.fi

Liisa Mendelin
tfn 040 831 6322
Christa Mickelsson
tfn 040 831 6788
Johan Sandberg
(Österbotten)
tfn 040 831 3599
Sofia Torvalds
tfn 040 831 6748

Nina Österholm
tfn 040 831 6836
Webbredaktör:
webred@kyrkpressen.fi
Layout: Malin Aho
tfn 040 831 6902

Utgivare: Fontana Media Ab
Bank: Danske Bank
IBAN: FI34 80001301 158540
BIC: DABAFIHH

Parabild: Christa Mickelsson

Tryck: Botnia Print, Karleby

ADRESSÄNDRING

Kyrkpressen är en gåva till dig från din församling!

I regel uppdateras din adress också i Kyrkpressens adressregister när du gör en flyttanmälan. I annat fall, vänligen kontakta **din församling**. Om du beställer Kyrkpressen privat kontaktar du oss: prenumeration@kyrkpressen.fi.

KYRKPRESSEN ANNONS

Annonsredaktör:
Erika Rönngård
tfn 040 831 6614,
annons@kyrkpressen.fi

Annonspriser:
Färg 2,05 €/spmm
Svart-vit 1,65 €/spmm
+ **Moms 24%**

Radannonser:
4,50 €/rad inkl. moms.
Familjeannonser:
1 €/spmm inkl. moms.

Lämna in din annons på kyrkpressen.fi helt utan extra kostnad. För familje- och radannonser per telefon, mejl eller post tillkommer 5 euro i serviceavgift.

Annonsdeadline torsdagar klockan 12 veckan före utgivning.

Annonsförsäljning:
fornamn.efternamn@kyrkpressen.fi

Robin Norrbäck,
tfn 044 027 0293,

Jonny Åstrand,
tfn (06) 347 0608,
eller 0500 924 528,
fax (06) 347 1018

Prenumerationspriser:
Finland & Norden 65 €
Utlandet 84 €

PROFILEN: SIMON HÄGER

”Tro och tvivel påminner om varann. Du kan inte välja att tro om du tvivlar, och du kan inte välja att tvivla om du tror.”

Döden och livet går hand i hand

Skådespelaren Simon Häger är inte rädd för döden, utan fascinerad av den. På långfredagen spelar han Jesus och korsfäst i passionsspelet Via Crucis i Borgå.

TEXT OCH FOTO: CHRISTA MICKELSSON

– Där borta är Topelius grav, den med ängeln, säger **Simon Häger** och visar med handen.

Vi står på Sandudds kyrkogård i Helsingfors, en plats där Häger ofta promenerar.

– Jag har alltid trivts på gravgårdar. Jag tycker om friden. Och så har jag alltid fascinerats av döden.

När han var liten ville han följa med sina föräldrar på begravingar.

– Jag tror jag ville spela med i vuxenspelet. Jag älskade att följa med dem på 50-årskalas också, men det var något särskilt med begravingarna. Jag tror jag tyckte att folk inte var så konstlade där i kyrkan. Jag fick se sorgen och sånt som var äkta. Det tyckte jag om.

Simon Häger växte upp i Nykarleby och besökte ibland gravgården där. Intill hans släktingars grav hade en ung man begravts i början av 1900-talet.

– Jag tror att denne unge man blev min första förälskelse, att jag på något vis, tyst inom mig själv, vågade känna att jag hade dessa känslor för honom. Sedan skulle det dröja många år innan jag verkligen vågade erkänna för mig själv och andra att jag är homosexuell.

Senare i livet, under studierna vid Teaterhögskolan i Helsingfors kom det han kallar för det ”fullständiga erkännandet”.

– Visst är det så att jag behöver dela mitt liv med en levande man, men den unga mannen på gravgården var

en fin början, säger han och ler.

Drabbades av depression

Studierna vid Teaterhögskolan öppnade dörren till de stora finlandssvenska scenerna. I dag är Simon Häger anställd vid Svenska teatern i Helsingfors.

– Det är ett givande jobb som jag trivs med. Jag eftersträvar ingen stor karriär, men många fina roller har kommit till mig. Och det känns som att det är min uppgift att göra de roller jag får så bra jag kan.

Simon Häger präglas av ett anspråkslöst lugn. Han säger själv att den depression som drabbade honom för drygt fem år sedan förändrat honom. Ett mörker kom in i hans liv, ett mörker han inte vetat något om tidigare.

– Tänk att man kan må så jävla dåligt att man vill ta livet av sig. Men man kan komma ur det. Jag fick professionell hjälp. Visst kan jag befinna mig i mörker också nu, men det blir mig inte övermäktigt.

Vid samma tid kom han i nära kontakt med en person som skulle påverka honom på många sätt.

– Jag upplevde att den här människan stundom hade ett behov av att överbevvisa min kristna tro. Och min tro började vackla.

– Jag kände att det inte längre fanns något att hålla fast vid i livet. För första gången i mitt liv kom jag till ett skede då jag bara upplevde en enorm tomhet då jag talade med Gud. Tidigare har jag ändå alltid fått något slags tröst när jag bad.

Hans tro började förändras och nu-

mera kallar han sig inte kristen.

– Jag tror att det var viktigt för mig att bli av med tron helt och hållet, för att kunna bygga upp den på nytt, på mitt sätt.

Han hör ännu till kyrkan, men tron och tvivlet går numera hand i hand.

– Tro och tvivel är rätt lika. Du kan inte välja att tro om du tvivlar, och du kan inte välja att tvivla om du tror. Kan jag tro att Jesus uppstått? Jag vet inte. Det är viktigt för mig att tillåta mig själv att lämna saker öppna. Var Jesus Messias? Jag vet inte. Det är så skönt när man får säga: det där sköter Gud.

Hans förhållande till Gud präglades länge av skuld känslor.

– Numera upplever jag en trygghet med den Gud jag vill tro att finns. Ibland är jag arg på Gud och säger: släng en blix i huvudet på mig så jag får se om du finns. Men det kommer inte någon sådan. Gud är inte sådan.

Långfredagen i Borgå

För några veckor sedan tog regissören **Kim Gustafsson** kontakt med Häger. Gustafsson behövde någon som kunde spela Jesus i passionsspelet Via Crucis i Borgå, då huvudrollsinnehavaren blivit förhindrad.

– Jag tvekade inte att ta emot rollen. Jag såg på det som ett jobb, som en roll bland andra roller.

Men när han började studera in materialet märkte Simon Häger att processen aktiverade saker inom honom.

– Jag har bland annat drömt rätt upprörande drömmar med religiös tematik. I år spelar han alltså Jesus på långfredagen. Annars firar han påsken i stillhet.

– Tidigare byggde jag varje påsk ett altare i mitt hem med stenar, krucifix, kalk och oblat. Numera köper jag en bukett påskliljor och sätter en viss duk på mitt bord.

Ibland dog människor

Döden, ett av påskens teman, skrämmer honom inte. Innan han blev skådespelare på heltid jobbade han i nästan åtta år som närstående med äldre.

– Det var både en fin tid och en tung tid. Det är krävande jobb, men också ett kreativt jobb där jag fick sköta om människor, rulla deras hår, städa deras hem, tvätta dem och se till att de doftade gott.

Ibland dog människor.

– Jag tvättade och torkade kroppen, kammade håret, bäddade fint.

När hans egen mormor dog svepte han hennes kropp själv. Begravningsentreprenören hjälpte bara till med att lyfta henne i kistan.

– Det var mycket värdefullt.

Livet då? Själv upplever han ibland att han får leva, ibland att han måste leva.

– Jag är tacksam för livet, men för det mesta tycker jag också att det är skönt att veta att vi ska dö. Jag tänker mig att vi då återvänder till Gud som är alltings kärlekskälla.

SIMON HÄGER

SKÅDESPELARE PÅ SVENSKA TEATERN.

FÖDD OCH UPPVUXEN I NYKARLEBY, BOR I HELSINGFORS.

HAR TIDIGARE JOBBAT INOM ÅLD-RINGSVÅRDEN.

SPELAR JESUS I PASSIONSSPELET VIA CRUCIS I BORGÅ PÅ LÅNGFREDAG.

Religion och livsåskådning i samma klassrum också på svenska

SKOLA. Utbildningsverkets svenska sektion i Helsingfors planerar införa gemensamma lektioner i livsåskådning och religion i grundskolan. Sektionen fattade tidigare i mars ett enhälligt beslut om att be utbildningsverket ta upp läroplanerna för religion och livsåskådning till ny behandling.

Initiativet togs av **Bernt**

Nordman, viceordförande för sektionen.

– Det handlar om att i den kommunala läroplanen möjliggöra ett arrangemang där valda delar av undervisningen i livsåskådning och olika religioner sker i samma klassrum. Skolorna tar sedan själva ställning till om de vill utnyttja möjligheten eller inte, säger Nordman.

Den första mars tog utbildningsnämndens finska sektion beslutet att införa gemensamma lektioner i livsåskådning och olika religioner i de finska grundskolorna. Beslutet kommer att verkställas i början av nästa höst. Det beslut som gäller de svenska grundskolorna behandlas på ett möte den 14 april.

– Den diskussion som

förts i den svenska sektionen tyder på att det finns ett starkt intresse för att gå in för den här lösningen, samma lösning som på den finska sidan, säger Nordman.

– De unga i dag behöver få ökad förståelse och respekt för andra religioner och sätt att tänka.

CHRISTA MICKELSSON

DEN GEMENSAMMA undervisning som föreslås gäller de delar av läroplanen som har ett gemensamt innehåll, inte alla lektioner. FOTO: ARKIVBILD/CHRISTA MICKELSSON

Evangeliet öppnar för fred

COLOMBIA. Om det vill sig väl undertecknas i dag ett fredsavtal mellan regeringen i Colombia och FARC-gerillan. Avtalet gör slut på över femtioåriga strider mellan parterna.

TEXT OCH FOTO: JOHAN SANDBERG

– Insatserna är höga. Om fredsprocessen misslyckas återgår FARC till att kriga och så ser den mindre gerillagrupperingen ELN att det inte lönar sig att förhandla med regeringen, säger **Johan Candelin**.

I egenskap av direktor för First Step Forum, ett kristet fredsforum som arbetar för demokrati och rättigheter för alla, har han involverats i processen. För fem månader sedan blev han kallad till Havanna för att bistå med sina kontakter. Candelin kontaktades av **Russell Stendahl**, en amerikansk missionär med rötter i Sverige och Norge, som vuxit upp i Colombia. Han har under 35 år byggt upp ett förtroende hos både FARC och regeringen.

– Stendahl är helt fokuserad på Colombia och saknar internationella kontakter, säger Candelin. Vi har bistått med kontakter till USA:s president **Barack Obama** samt till de tyska och europeiska parlamenten.

Alla parter skyldiga till kriget

Inbördeskriget i Colombia har pågått sedan 1964. Kriget har en mängd olika aktörer: regeringen, den marxistiska FARC-gerillan som backats upp av Kuba, den mindre gerillagrupperingen ELN och de paramilitära trupperna. Beroende på källorna uppges mellan 200 000 och 500 000 människor ha dött, en massa människor har försvunnit och ännu fler har tvingats fly sina hem. Näst efter Sudan har Colombia det högsta antalet interna flyktingar i världen.

– Grundtanken i Stendahls försökningsprocess är att alla är skyldiga och behöver förlåtelse. Det är en bättre utgångspunkt än att ge en part rätt och den andra fel. Regeringstrupperna har också stått över lagen.

Förutom regeringen i Colombia och FARC har också FN, president Obama och hans kollega **Raoul Castro** på Kuba mycket att vinna på att avtalet rosiländ.

– Aktörerna i dramat är sammankopplade till varandra och om någon av dem fallerar rasar hela fredsbygget, säger Candelin. Men de är mycket optimistiska. De representanter för både FARC och regeringen som jag talat med säger att det inte längre är frågan om – utan när – avtalet undertecknas. Det är möjligt att undertecknandet av

RUSSELL STENDAHL framför sin segelbåt i Havanna.
FOTO: JOHAN CANDELIN

fredsavtalet skjuts upp till maj. Ännu för en vecka sedan fanns det två öppna frågor som behöver lösas: FARC vill att en av deras ledare som är fängslad i USA ska släppas fri. Den andra frågan är hur Colombias folk ska ge grönt ljus för avtalet: Ska det ske genom en folkomröstning eller ska parlamentet eller regeringen godkänna avtalet?

– Det är frågor som kan lösas, de har redan löst betydligt svårare frågor.

Böcker, biblar och radio

Candelin ser fredsavtalet som en framgång för evangeliet.

– Att gerillaledare och armégeneraler kan träffas, böja knä bredvid varandra och be om förlåtelse är en triumf för förändrade hjärtan.

Han ser Russell Stendahl som spindeln i nätet. Utgående från en kristen övertygelse såg Stendahl en lösning på konflikten. För 35 år sedan började han besöka FARC-områden och blev tillfångatagen fem gånger.

– Han har ett speciellt hjärta för FARC, de fattiga lantbrukarna och alla som mördats för narkotikasmugglingens skull. Även om han var deras fånge talade han vänligt med sina bevakare och frågade vad han kan göra för dem.

”Nyckelordet var hjärtats nedrustning.”

Johan Candelin

MISSIONSSTIFTET SAMARBETE

Missionsprovinsen vill ut

Den svenska Missionsprovinsen bildades år 2003 som en reaktion på det man anser vara Svenska kyrkans liberalisering. Nu vill Missionsprovinsen ha ökade kontakter med andra lutherska kyrkor. Ett första steg är ett nordiskt samarbetsavtal som slutits mellan Missionsprovinsen i Sverige, Evangelisk-lutherska missionsstiftet i Finland och Det evangelisk-lutherske stift i Norge. Nästa steg är att bli fullvärdig medlem i International Lutheran Council, ILS, säger Missionsprovinsens ledare **Roland Gustafsson** till tidningen Dagen.

FÖTTER SKÄRTORSDAG

Präster öppnar fottvätter

Förra året öppnade präster i Helsingfors ett tillfälligt fottvätter till påsken. Nu fortsätter Vanda finska församling i deras fotspår. Den som passerar Myrbacka station i Vanda på skärtorsdagen har

en chans att få sina fötter tvättade av prästerna i Vandaforsens lutherska församling.

Församlingens kyrkoherde **Hannu Pöntinen** och pastorerna **Pirkko Järvinen** och **Jere Hämäläinen** är de som tvättar.

– Vi vill påminna om att kyrkan finns till för att tjä-

na människor, skriver prästerna i ett pressmeddelande.

– Jesus berörde människor, också rent konkret. Att bli fysiskt berörd och att beröra är otroligt intimt. Det är lite spännande både för den som tvättar och den som blir tvättad, men det är värt att våga prova på, sä-

ger pastor Pirkko Järvinen. Prästerna tvättar förbipasserandes fötter mellan klockan 14–17 på skärtorsdagen. Fottvätten kostar inget och alla är välkomna.

I Johannesevangeliet beskrivs hur Jesus tvättar lärjungarnas fötter före den första nattvarden.

i Colombia

FIRST STEP Forums internationella kontakter till bland andra Obamas andlige rådgivare Joel Hunter har fått Johan Candelin engagerad i fredssamtalen i Colombia.

nekradioapparater över FARC-områdena. Han började sända ett försoningsbudskap. Under trettio års tid skedde en förändring.

Segelbåt för samtal

När fredssamtalen började i Havanna för tre år sedan vågade FARC inte lita på vad regeringen gör när de lämnar ifrån sig sina vapen. De bad Stendahl komma och hjälpa dem i förhandlingarna. Han köpte en segelbåt och ankrade i hamnen i Havanna.

– Han har bjudit in representanter för gerillan och regeringen till informella samtal i båten. De äter, röker en kubansk cigarr, läser Bibeln och samtalar. Mötena slutar med att de ber varandra om förlåtelse. Enligt en FARC-ledare skulle freden aldrig haft någon chans om det inte varit för Stendahl. Han har fått deras hjärtan förändrade så att de vågar lita på processen och regeringen. Deras kubanska vänner har begärt att få Nya testamentet för att se vad som förvandlat deras tidigare goda marxistiska kamrater.

Hur ställer sig den mindre gerillagrupperingen ELN till fredprocessen?

– Nästa projekt blir att regeringen och FARC tillsammans börjar jobba för att få ELN med i processen. De kan få mera makt i och med avtalet, men å andra sidan är man trött på kriget i Colombia. Det kommer att bli ett tryck på ELN att sluta fred. Narkotikahandeln som finansierat kriget är ett enormt problem men om FARC slutar kriga behöver de inte längre pengar från narkotikahandeln.

I fredsavtalet ingår att FARC lägger ner vapnen och att soldaterna får yrkesutbildning vid övervakade skolor. FARC tas bort från listan över terroristorganisationer och får bilda ett politiskt parti för bönderna de försvarat.

– Både Obama och Castro stöder fredsavtalet. De vill visa att Kuba nu står för fred för att kunna häva embargot mot Kuba. Obama behöver stöd från ytterligare sex senatorer för att få embargot hävt. Obamas plan verkar vara att få fredsavtalet undertecknat och normalisera relationerna till Kuba innan han avgår som president. Då skulle han kunna avgå framgångsrik.

Stendahl upptäckte att de verkliga fångarna var FARC-soldaterna som bevakade honom. De var unga pojkar som kidnappats från sina familjer, fått vapen i händerna och tvingats lyda order. Annars blev deras familjer dödade. Så småningom märkte FARC att han varken var på regeringens eller paramilitärernas sida utan att han enbart ville ha förändring.

– Nyckelordet var hjärtats nedrustning, säger Candelin. Han fick också kontakter med armén som upptäckte att han kunde vara till nytta för hela landet. Armén gav honom fyra helikoptrar till förfogande och han kastade ner en miljon biblar, 1,5 miljoner exemplar av Richard Wurmbands bok *Torterad för Kristi skull* och 40 000 solpa-

Barnfamiljer blir fattiga och utsatta

DIAKONI. Hälften av det ekonomiska stöd på totalt 7,8 miljoner som diakonin delade ut ifjol riktades till barnfamiljer.

TEXT: KYRKLIG TIDNINGSTJÄNST/KP

Enligt församlingarnas verksamhetsstatistik från 2015 möter diakoniarbetarna allt fler barn och barnfamiljer i hjälparbetet. Sammanlagt tog över 80 000 barnfamiljer kontakt med församlingens diakoniarbete ifjol.

Vid sidan av behovet av ekonomiskt stöd finns också ett behov av konkret hjälp i vardagen. En vanlig orsak till att man söker hjälp är sjukdom i familjen. Men orsaken kan också vara små inkomster, arbetslöshet och dyrt boende.

– Fattigdom utestänger barn till och med från basservice som utbildning. Den sammanlagda effekten av alla de planerade nedskärningarna är enorm för många familjer, säger Jaakko Kiilunen på Kyrkans diakonifond.

Mat eller medicin?

Enligt kyrkans statistik är det ändå ensamma, sjuka och äldre med liten inkomst som har det allra sämst ställt.

– Allt oftare möter vi äldre människor som varit tvungna att välja mellan att köpa mat, mediciner eller att gå till läkaren, berättar Irene Nummela, sakkunnig inom äldrearbetet.

I de församlingsgrupper som riktar sig till äldre deltog under 2015 sammanlagt 23 000 personer på olika håll i Finland.

Smågruppsverksamheten

”Den sammanlagda effekten av alla de planerade nedskärningarna är enorm för många familjer.”

Jaakko Kiilunen

för alla åldrar är en bärande verksamhetsform inom diakonin. Under 2015 samlades sammanlagt 4 600 smågrupper med 57 000 deltagare.

En ny prioritering är diakonigrupper som leds av församlingsmedlemmar själva. Gruppernas antal växte med tio procent under fjolåret.

Inom diakoniarbetet verkar 31 900 frivilliga församlingsmedlemmar bland annat som gruppleddare och i olika former av hjälparbete.

Även de som deltar i församlingarnas sorg- och krisgrupper samt grupper för missbrukar- och kriminalvårdsarbete har blivit betydligt fler.

Nu! Direkt från tillverkaren
KVALITETSMADRASSER och SÄNGAR
Våra bäddmadrasser är kända för effektiv fukttransport
ÖNSKE SÄNG
Även specialmått
Leveranser till hela Finland • Tfn 050 3804154 • www.onskesang.fi

Städtjänster
EVA's städ & hemservice
Ring och fråga 050 465 1180 Närpes
Boka vårens fönsterputsning!

NORDMANS KÖK
tel. 0400-561 476
* Nya dörrar i gamla skåp
* Nya moderna lådar * Nya bänkskivor
* Nya kök, badrumsinredningar och klädskåp
* Skjutdörrar förmånligt
* Montering * Kakelarbeten

VÅR ERFARENHET - ER TRYGGHET
Med omsorg och omtanke om Er
Begravningsbyrå
Marjamäki
Även gravstenar m.m.
Herrholmsgatan 14, Jakobstad. Tfn 06 723 1730 dygnet runt
Finlands Begravningsbyråers Förbund auktoriserad begravningsbyrå

www.nordicsale.fi
2500 st. FÖNSTER och DÖRRAR.
Kolla måtten på nätet!
snabbt och förmånligt
NORDIC sale Kuusitie 1 Bosund (06) 721 0111 sale@nordicsale.fi

BERNY'S CAFE & RESTAURANT
Researrangörer, föreningar och företag
Kvarkens världs naturarv är värt ett besök!
Vi står till tjänst med kryssningar för grupper upp till 50 personer inom världsarvsområdet.
Kaffe, lunch eller middag i vår restaurang vid Replotbron.
Välkomna!
Närmare information och bokningar: info@berny.fi Tel. 06 352 1200

USA OM ISIS

Isis skyldiga till folkmord

USA:s utrikesminister John Kerry slog förra veckan fast att den amerikanska regeringen nu är redo att kalla Islamiska statens dödande av kristna, yazidier och andra etniska och religiösa minoriteter för folk-

mord. Kerrys uttalande följde på en resolution från ett enigt Representanthus, som också kallade Isis förföljelse av bland annat kristna för folkmord.

Många kristna organisationer, men också människorättsorganisationer, har redan länge utövat påtryckning på det ameri-

kanska utrikesdepartementet och väddat om reaktioner på det som sker i områden som kontrolleras av Isis. Man har förundrat sig över att den amerikanska regeringen väntat så länge med sitt uttalande – EU slog fast att det handlar om folkmord tidigt i februari.

– Vi vet att Daesh (den amerikanska regeringens beteckning för Isis) har hotat kristna genom att säga att de kommer att ”erövra ert Rom, slå sönder era kors och förslava era kvinnor”, sa Kerry i sitt uttalande, citerad av tidningen Christian Post.

PRESENTATION

Vad når ut?

Den första – och än så länge enda – kvinnan att inneha en professur i teologi vid Åbo Akademi är **Bernice Sundkvist**. Till sin 60-årsdag nu i mars tillägnas hon en akademisk festskrift vid namn *Den kommunikativa kyrkan* (Artos), redigerad av kollegerna **Birgitta Sarelin** och **Mikael Lindfelt**.

Det är nordiska vänner och kolleger som skrivit de vetenskapliga artiklarna, som alla kretsar kring kyrkans kommunikation, ett av Sundkvists expertområden. Inte så mycket i pressmeddelandeväg som i hur kyrkans kärnuppdrag också är en form av kommunikation. Vad kommunicerar gudstjänstens olika element? Hur är diakoni kommunikation?

Intressanta bidrag är till exempel osloprofessorn i diakonivetenskap **Trygve Wyllers** artikel om de papperslösas plats i kyrkan, med två konkreta fallstudier från Göteborg i Sverige och Pietermaritzburg i Sydafrika. Likaså uppsala-professorn i kyrkvetenskap **Ninna Edgardhs** text om att fira gudstjänst i sin kropp och **Sven-Erik Brodds** (som liksom Edgardh också är professor i kyrkvetenskap i Uppsala) text om kvinnorättskampen **Fredrika Bremers** kyrkouppfattning. ("Jag är mer katolsk än så" skriver Bremer i sin dagbok 1862, efter en audiens med påven!)

Trots att Bernice Sundkvist är professor i praktisk teologi är hon också en stark systematisk teolog. I hennes forskning har de olika disciplinerna flätats ihop och detta märks även i festskriftens artiklar. Trots att fokus ligger på det praktisk-teologiska har artikelförfattarna också tagit fasta på Sundkvists forskning i **Martin Luthers** predikan och teologi.

LIISA MENDELIN

Dags att dra huvudet

TEATER. Verkliga berättelser om flykt, lidande, medkänsla och fördomar återberättas i föreställningen "Lampedusa" på Viirus. Målet? Att få publiken att inse att vi lever i en tid som kommer att förändra Finland för all framtid. Vad tänker vi göra åt saken?

TEXT OCH FOTO: **SOFIA TORVALDS**

"Vem är rädd för svarte man?" sjunger det fiktiva punkbandet Lampedusa i bakgrunden, medan regissören **Tanya Weinstein** ser på, studsar, dansar, har nästan svårt att stå stilla.

Punkbandet ska ordna en konsert för att göra en manifestation mot rasism. Det är ramberättelsen i *Lampedusa - Dreams of EUtopia* som har premiär på Viirus nästa vecka. Föreställningen handlar om flyktingkrisen och om de rädslor och drömmar – och den godhet eller de fördomar – som den väcker.

Föreställningen bygger på elva dokumentärintervjuer med verkliga flyktingar, frivilliga och politiker.

– Det var inte så lätt att hitta de berättelser vi presenterar. Vi vill inte att publiken ska behöva sitta där och tycka synd om folk. Det är jätteviktigt att visa hur olika människor är, att alla har en egen berättelse, säger Weinstein.

Vi får höra berättelser om personer som kom till Finland för tjugo år sedan, eller om sådana som kom för två dagar sedan. Politiker som har högeråsikter, politiker som har vänsteråsikter.

– De är alla en del av föreställningen, för flyktingkrisen handlar inte bara om flyktingarna utan också om oss. I något skede måste alla ha en egen åsikt i frågan. Du kan inte bara inbilla dig att inget pågår.

Tidigt i processen bestämde sig Weinstein och den övriga ensemblen för att inte erbjuda några färdiga svar.

– Vi säger inte: gör så här. Men de beslut som fattas nu kommer att förändra Europa och Finland för all framtid. Om tjugo år kommer det inte att se ut som i dag – Finland har blivit ett slutet land som inte välkomnar någon, eller ett mycket mer mångkulturellt samhälle. Det var viktigt för oss att visa att vi lever i den här kaotiska tiden, den är här, just nu. Det här är den stund då du måste göra ett val: vad känner du och vad tänker du göra åt den känslan?

Vill inte locka till gråt

Hon vill inte undervisa sin publik, och hon vill inte heller locka den till gråt.

– Det är lätt att visa sådant som får alla att bryta ihop. Om du verkligen vill gå i dialog med människor, på samma nivå, finns det sådant du inte kan visa på scen för att det får alla att gråta – till exempel ett dödat barn. Det är inte rätt att tvinga fram känslan. Det finns förstås stunder då du kan falla i tårar – så som jag gör nästan under varje repetition – men här saknas de stunder då du tvingar nästan alla i publiken att sluta ögonen för

REGISSÖREN TANYA Weinstein är själv invandrare. – Visst, jag har min erfarenhet, men jag har ingen rätt att lita på den i den här föreställningen.

att de ser något de inte kan stå ut med.

Hon minns en intervju med den ryska författaren, tidigare sovjetiska dissidenten **Aleksandr Solzjenitsyn**.

– Han sa att när du skriver om fånglägret är det så lätt att skriva om så hemliga saker att människor blir förstörda när de läser om det. Men målet är att nå samma sak utan att visa allt det hemliga. Då ger du människor en chans att välja hur de reagerar. Jag vill ha en intelligent publik, en publik som får bygga sin egen intrig.

När det gäller flyktingfrågan känner jag ofta

Lite för brett och tunt

BOK

Tillsammans är det nya själv. Att leva ett gott liv som förälder

Författare: Cajsa Tengblad
Förlag: Libris 2016

Tillsammans är det nya själv är en ganska provokativ titel – det tyckte åt-

minstone några av mina kolleger när **Cajsa Tengblads** nya bok anlände till redaktionen. Det tyckte de eftersom titeln skapar bilder av att ett gott liv som förälder handlar om att stå och koka pasta i en jättekastull i ett extatiskt tillstånd av extrovert föräldraskap där man ständigt omsluter inte bara sina barn utan också alla vänner och

bekanta med sin värme.

Nu vet jag ju att det inte är det Tengblad menar. I själva verket handlar boken inte alls särskilt mycket om hur man ska fungera i en familj, utan snarare om hur man själv ska leva för att vara en god förebild för sina barn. Hon skriver om att känna sig värdefull, om att veta vad man bär med sig i ryggsäcken, om relationer och om kreativitet.

Jag tror att upplägget är ett av problemen med den

här boken. Som förälder längtar man så desperat efter konkreta råd om hur man ska fixa det hela att en bok som den här – en bok om att må bra som vuxen och förälder – helt enkelt känns tunn. Man bläddrar ivrigt, läser, skannar och undrar: var det inget mer? Jo, visst ska vi upptäcka drömfrön hos varandra och fylla på vår kärlekstank. Men vad gör jag om ungen inte kommer ut ur sitt rum och jag har lust att dricka

rödvin varje kväll för att orka med livet? Som allmän självhjälpsbok blir den lite för bred och tunn.

Cajsa Tengblad är en utmärkt föreläsare. Jag hörde henne själv i Pieksämäki i somras och mycket av det hon sa där finns också i boken. Men här kommer det andra problemet: det som fungerar jättebra på scen fungerar sällan lika bra mellan två pärmar. En bok kräver mer tyngd: mer stoff, mer fakta och helst också

ett språk som bär över de ställen där tyngden i själva budskapet inte håller. Här vill inte språket riktigt bära förbi klichéerna.

Det som ger mig mest är Tengblads ärliga sätt att skriva om sin egen känslighet och sina misslyckanden. Som en annan känslig och ofta misslyckad förälder är det känslan av att andra delar samma svårigheter som känns mest relevant för mig.

SOFIA TORVALDS

ur busken

”Vi lever i den här kaotiska tiden, den är här, just nu.”

skapade våra arbeten när vi kom och skapade dessutom jobb åt andra. Jag är välutbildad och har ett stort nätverk.

– Givetvis finns det stunder då jag inte känt mig bekväm eftersom jag inte pratar finska, men det har inget att göra med hur flyktingarna har det. För mig var det väldigt viktigt att skilja på de här sakerna.

Föreställningen tar också upp den identitetskris invandrare som bott länge i Finland kämpar med.

– Jag ser den hos mitt eget barn, som är nästan två år. Han börjar redan tala finska, blandat med ryska. Och jag undrar: hur kommer det att vara om sju år, om tio år eller om tjugo år? Min familj är en rysk-judisk familj som bor i Finland. Vilken sorts överväldigande erfarenhet kommer det att vara för honom att handskas med alla de identiteterna? Ska jag berätta för honom att han är rysk, att han är finsk eller att han är jude?

Det har också varit en uppenbarelse för henne att jobba med finlandssvenskar.

– För mig som vuxit upp som en del av den judiska minoriteten i Ryssland, utan några som helst rättigheter, är det ett mirakel att ni kan existera så här!

Samarbetet har också inneburit små kulturkrockar.

– Jag är van vid att regissören fattar alla beslut om föreställningen. Men nu jobbar jag i en demokrati... skrattar hon och berättar att hon vid ett projekt hon ska göra för Svenska teatern ville ha en scenlösning som uppfattades som farlig för skådespelaren.

– Jag sa: det är deras jobb, visst? Och de sa: du kan inte använda en skådespelare bara en gång, för det här är en demokrati!

Hon skrattar igen, och tillägger:

– Jag har lärt mig att det är viktigt att alla får vara med och fatta beslut om hur man gör. Det gör inte livet lättare, men det gör säkert föreställningen bättre.

att jag inte gör tillräckligt, att jag inte är en så god människa som jag skulle vilja vara. Tror du att jag kan komma vidare på något sätt genom att se den här föreställningen? – Jag vet inte. Vi ger ju inga svar, men en del av personerna i föreställningen kommer verkligen med konkreta tankar om vad du kunde göra. Det finns olika åsikter, men det finns också folk som säger: okej, vi kunde göra så här eller så här. Inte heller jag är redo att öppna mitt hem för flyktingarna, men jag vill inte heller känna att jag för den skull inte är en god person. I något skede av monologen fick

jag själv en insikt i vad jag kunde göra. Tanya Weinstein är själv invandrare – hon flyttade till Helsingfors från S:t Petersburg tillsammans med sin man och sin lilla son i maj i fjol.

Har det gjort det lättare för dig att leva dig in i känslor av främlingskap?

– På sätt och vis hjälper det, men å andra sidan ger det också en känsla av att jag på grund av min egen invandrarerfarenhet vet hur det känns att vara flykting. Sanningen är att jag inte vet. Min situation är så väldigt annorlunda. Jag kom hit lagligt, med min familj, vi

Hemskt trassligt i Nykaabi

BOK

Missdåd

Författare: Karin Erlandsson
Förlag: Schildts & Söderströms 2016

inte hade accepterat hennes kall – och på varje andakt och förrättning har hon den fanatiska, rödskäggiga Eskil, som de-

Allt är som det brukar vara i Nykarleby. Det är sommar, man går på kaffe till vattentornet, äter våfflor i Brostugan eller tar sig en tur till Andra sjön. Men på midsommaren händer det fruktansvärda, något man inte kan skratta åt sådär som man alltjämt skrattar åt när Ingmar blev fast för rattfylla på fodertruck. Hushållsläraryrket Monika hittas död i skogen.

För utanförperspektivet står Sara Kvist, nyutexaminerad journalist och sommaranställd på en förvånansvärt stor lokalredaktion (hälsningar från en läsare som sommarjobbade på Jakobstads Tidning i början av 90-talet). Trots det lite osannolika upplägget köper jag att Sara – tillsammans med en ung fotograf med lokalkännedom – skickas på midsommaruppdrag i en främmande stad efter nästan ingen handledning alls. (Hennes chef Gunnar verkar inte vara lika bra arbetsledare som Lasse Hedman på JT var i tiden.)

Det märks att Karin Erlandsson kan sin sak: hon känner stan, hon vet hur man pratar där, hon vet hur en redaktion fungerar.

Och inte minst: hon vet hur det kan fungera i kyrkan också. En av romanens huvudpersoner är Linna Smeds, prästvigd bara några år efter att lutherska kyrkan öppnade för kvinnliga präster på 80-talet. I bagaget har hon minnet av en far som absolut

monstrativt klampar ut mitt under hennes predikan, avböjer nattvarden då hon är i färd med att överrätta den till honom och på alla sätt förföljer och plågar henne på grund av att hon valt att bli präst trots att hon är kvinna.

Dessutom har vi Lea, dammen som bor intill torget och som vet nästan allt som är på gång i stan. Vilka hemligheter bär hon på?

Summan av det hela är en deckare som får mig att hungrigt bläddra vidare. Jag gissar kanske hur det är, men jag vill ändå veta mer.

Erlandsson presenterar ett persongalleri som jag gärna hade läst mer om – på slutet undrar jag om jag inte rent av hungrar efter lite mer av Sara (hur går det sen, med pojkvännen och allt det?), mer av Linna, mer av den orakade änkan Krister och den buttra redaktionschefen Gunnar.

Och kanske, framför allt, mer av Monika, offret.

Orsaken till att jag vill ha mer är naturligtvis att allt sitter: miljöerna, dialogen, relationerna. Jag har blivit indragen, jag har engagerat mig.

Erlandsson skriver som bäst på del två i deckarkartrilogin, som behandlar mäns våld mot kvinnor, mäns våld mot samhället och mäns våld mot sig själva. Jag hoppas verkligen att också nästa mord sker i Nykarleby.

■ SOFIA TORVALDS

FÖRFATTAREN KARIN Erlandsson skildrar småstadens intriger på ett övertygande sätt. FOTO: MATILDA SAUL

Läsfåtöljen kallar!

Tommy Hellsten

Du är mer än du anar

Om konsten att bli vän med sin själ. När vi lånar vårt öra till intuitionen, lyssnar vi i själva verket till vår själ.
Libris. Nu i pocket!

8⁵⁰

Peter Halldorf

Mellan skymning och mörker

Med utgångspunkt i påskens händelser visar Peter Halldorf hur tron är en hållning som vi låter prägla våra liv. Åtta fristående betraktelser.
Libris, inb.

24⁵⁰

SIFFRORNAS PÅSK. I en värld där allting är mätbart och människor förvandlas till siffror vill Kyrkpressens redaktörer hitta ny mening bortom sifferretoriken. Med siffran som redskap gav vi oss i kast med Jesu lidande, död och uppståndelse.

Och tyget brister rakt av

13 KRING BORDET brukar inte rekommenderas. En bakgrund till att just nummer tretton blivit olycksförklarar ligger i Nya testamentet, där Jesus och hans lärjungar är tretton vid bordet under den sista måltiden. Jesus befann sig i Jerusalem tillsammans med lärjungarna. Det var påsk och man firade genom att äta en god middag tillsammans. Alla var där, det var kväll. "Jag har längtat så mycket efter att få äta den här påskmåltiden med er innan mitt lidande börjar", säger Jesus. Alla är samlade – för sista gången. För nu börjar det: "Jag ska säga som det är, en av er kommer att förråda mig."

Sveket är uppdagat innan det skett, förrädaren är avslöjad men inte utpekad. Ingen annan än Judas själv förstod att Jesus menade honom. De trodde att Judas som skötte den gemensamma kassan bara skulle gå ut och köpa något.

"Skynda dig, gör det du ska", uppmanar Jesus, och Judas reser sig och går ut. Och det var natt.

JESUS VET ATT han måste dö. Det är Guds plan. För att berätta vad som ska hända, och försöka förklara korsdöden för lärjungarna, tar han brödet och vinet på påskbordet till hjälp.

Den natten då Herren Jesus blev förrådd tog han ett bröd, bröt det och gav åt lärjungarna och sade: Tag och ät, detta är min kropp som offras för er. Gör detta till minne av mig.

Likaså tog han bägaren, tackade Gud och sade: Drick av den alla. Denna bägare är det nya förbundet genom mitt blod, som blivit utgjutet för många, till syndernas förlåtelse. Var gång ni dricker av den, gör det till minne av mig.

Alla fyra evangelier återger orden mer eller mindre likadant. Men förstod de närvarande vad Jesus menade? Förstår jag vad nattvarden innebär?

En tolkning är att kontakten, förbundet, mellan Gud och människorna måste förnyas och att bara Jesus kunde göra det.

Han vet att han måste dö, att hans eget blod måste offras, för att sona människornas synder. Han vet det,

han vill inte men han godkänner det.

"Låt det bli som du vill, inte som jag vill."

Ett dygn senare är han död.

ETT SÄLLSKAP PÅ tretton sägs alltså ha en för mycket vid bordet, den skrockfulla tolkningen är att en i gänget ska dö före årets slut.

Här kan man ju invända att lärjungarna var tolv stycken och med Jesus vid bordet har de således alltid varit tretton kring bordet då de samlats. Dessutom var det ju två som dog efter den sista måltiden, Jesus på korset och Judas som hängde sig i ånger över sitt förräderi.

Samtidigt är det lite ironiskt att en detalj, en siffra, i upptakten till kristendomens stora berättelse om uppståndelsen och segern över döden också gett upphov till en otursskröna, till skrock och rädslor för att drabbas av det onda. Det är ju det motsatta som är påskens kärnbudskap: vi behöver aldrig vara rädda för sådant som datum, siffror, koder – än mindre för svarta katter, att gå under stegar eller krossa en spegel. Gud är större än så, han har övervunnit döden. Var inte rädd! är en av de vanligaste uppmaningarna i Bibeln. Var framför allt inte rädd för något som du själv hittat på att kunde vara farligt.

Vad gäller särskilt fredagen den trettonde kunde vi tvärtom vara extra frimodiga. Enligt en granskning av försäkringsbolaget Trygg-Hansa inträffar nästan sju procent färre skador under fredagen den trettonde än under en genomsnittlig dag och tre procent färre skador fredagen den trettonde än under en genomsnittlig fredag. Det är alltså en i snitt säkrare dag att transportera sina påskägg på pakethållaren än någon vanlig sketen onsdag.

■ NINA ÖSTERHOLM

"Sveket är uppdagat innan det skett, förrädaren är avslöjad men inte utpekad."

Nina Österholm

3 "OCH PETRUS" gick ut och grät bittert. Stadens tuffar vaknar. Morgonen kommer, och med den en smärtsamt sann bild av uslighet och litenhet. Insikten om att man var så mycket mindre än man någonsin trott. Det är den insikten som är bitter.

Berättelsen är bekant ända sedan tiden när jag satt på golvet i dagklubben och följde händelseutvecklingen på flanellografen. Ändå griper den fortfarande tag om mig. För att situationen är så mänskligt välbekant, och för att berättelsen är en litterär höjdare.

Först har vi upptakten. Både Matteus och Markus berättar om hur Jesus säger "Jag skall dräpa herden, och fåren skall skingras" och hur Petrus dyrt och heligt lovar att även om alla andra kommer på fall så skulle han till och med kunna dö med Jesus. Lovar han i högmod, i brist på självinsikt? Lovar han i övertygelse, i trygghet och kärlek? Jesus ser bortom nuets känslor och säger de berömda orden "Sannerligen, i natt innan tuppen gal skall du ha förnekat mig tre gånger".

Tre är lagom många för att vara mer än en enkel upprepning, tillräckligt få för att inte bli tjugiga. Treenigheten – Fadern, Sonen och Anden – har en central plats både i kristendomen och i berättelsen om påskan och tiden strax efteråt. På den tredje dagen uppstår Jesus från de döda. Innan kvinnorna gick till graven och mötte den uppståndne levde de och lärjungarna i samma mörker, oro och förvirring som måste omge evangelietexternas Petrus. Att vi vet hur berättelsen kommer att utvecklas förminskar egentligen inte spänningen nämnvärt.

Snart stiger den dramatiska kurvan brant: Det är natt, en ovanligt mörk och förvirrad sådan. Jesus har gripits av romarnas soldater, lärjungarna har skingrats i rädsla. Petrus smyger efter folkhopen till översteprästens gård för att ta reda på vad som kommer att hända Jesus.

Natten är kall och skrämmande. På översteprästens gård hittar vi Petrus: "Men Petrus stod där och värmdes sig." Är det ett lakoniskt konstaterande, eller finns där en lite anklagande ton?

Petrus har hört till den närmaste kretsen kring Jesus. Att det gett honom ett litet kändisskap förstärker vi på översteprästens tjänsteflicka som tycker sig känna igen honom: "Du var också med Jesus,

han från Nasaret!" Rädslan väller över Petrus, som spelar oförstående. I texten kommer lögnen snabbt som en skakning på huvudet, som en ryggmärgsreflex. En stund senare möts de igen, hon pekar ut honom för de andra som vistas på gården. Än en gång slår han ifrån sig. Men hon envisas, griper tag i uttalet av de ord han nyss yttrade: "Visst är du en av dem, du är ju från Galileen." Petrus är inträngd i ett hörn och även om jag inte skulle ha läst berättelsen förr skulle jag kunna räkna ut vad som sker. "Jag känner inte den där mannen som ni talar om!" Då vaknar tuppen för att välkomna morgonen och får Petrus att minnas Jesus ord och möta sin egen ynklighet och sitt misslyckande.

Petrus gör inte som Judas. Han hänger sig inte, trots bitterheten och självföraktet. Och berättelsen om förnekelsen slutar inte med Petrus bittra tårar där han springer, den får ett annat slut. Det är en morgon på stranden. Lärjungarna har delat en måltid, glödstekt fisk, med den uppståndne Jesus. Jesus vänder sig till Petrus och frågar: "Älskar du mig mer än de andra gör?" Ja, Petrus älskar. Än en gång får han frågan. Ja, han älskar Jesus mer än de andra gör. Den tredje gången Jesus ställer frågan blir Petrus bedrövad. Som om han hörde tuppen klara strupen och ta sats inför morgonens första galande.

Det är ett laddat möte. Petrus är lika trängd som när tjänstekvinnan pekade ut honom. Då var rädslan hans fängelse, på stranden är det skammen. Påskan slutade inte i död, rädsla och mörker. Den följdes av en annan sorts dagar när Petrus återser den älskade mästare som han inte klarade att stå upp för. Det är därför Johannesevangeliets ord får mig att tänka att Petrus uttrycker dem desperat och med lättnad: "Herre, du vet allt; du vet att jag har dig kär". För att det på något sätt måste gå att tala om det som båda vet: tre gånger svek jag, tre gånger misslyckades jag med att vara den jag trodde att jag var. Trots sveken och trots ofullkomligheten sker detta möte i morgonsolens ljus. I ett större perspektiv är det förstas oerhört stort att Jesus uppstod på tredje dagen. Men hade jag varit i Petrus kläder den första påskan hade den största stunden kanske ändå varit mötet på stranden. För låtelsen, upprättelsen och förtroendeuppdraget som Jesus gav Petrus: "För mina får på bete."

■ ERIKA RÖNNGÅRD

39

PISKRAPP. Ett mindre än 40. I litteraturen nämns ibland 39 som antalet piskrapp Jesus

fick då han pryglades på order av Pontius Pilatus. Antalet bygger på Mose lag (5 Mosebok 25:1-3), om hur man ska göra i en tvist. Då ska den skyldiga dömas och den oskyldiga frias. Om den skyldige förtjänar spöstraff ska han lägga sig ner och under övervakning få det antal slag som motsvarar hans brott. Fyrtio slag får man ge honom, inte mer. Fortsätter man slå honom blir han vanärad. För att inte bryta mot lagen slog man därför högst 39 slag.

Men det var Mose lag. Den gällde inte romarna. Och Jesus dömdes av romersk rätt. Det står ingenstans i Bibeln

hur många gånger de romerska soldaterna slog honom. Romarna hade inte begränsat antalet slag utan gisslingen pågick så länge den ansvarige officeren tillät det. Sannolikt var det betydligt fler slag än 39.

Det judiska spöstraffet framstår som en mild version av det romerska. Det romerska var så grymt att inga romerska medborgare kunde dömas till det.

Den romerska piskan kallas flagellum. Den bestod av ett handtag med läderremmar med inflätade metall- eller benspetsar. Den var utformad ut-

tryckligen för att sarga kroppen. Remmarna slog in i kroppen så våldsamt att den slets sönder. Kyrkohistoriken Eusebius av Ceasarea skriver att de som bevitnade en romersk gissling häpnade över hur den sargade kroppens innersta vener och artärer och tarmar exponerades.

När romarna piskade gjorde man det inte bara för att förorsaka stor smärta utan för att förödmjuka. De som skulle korsfästas blev först piskade av romarna. Det förekom att den dömda dog redan under gisslandet.

Jesus blev piskad innan Pilatus dömd honom att korsfästas. Pilatus försökte rädda Jesus från döden genom att väcka folkets sympatier för denne misshandlade man.

Jesus visste att han skulle utsättas för den här behandlingen. Det hade han förutsett. Han överlevde den, men den gjorde honom svag. Kanske var det därför han inte orkade bära sitt kors till Golgata.

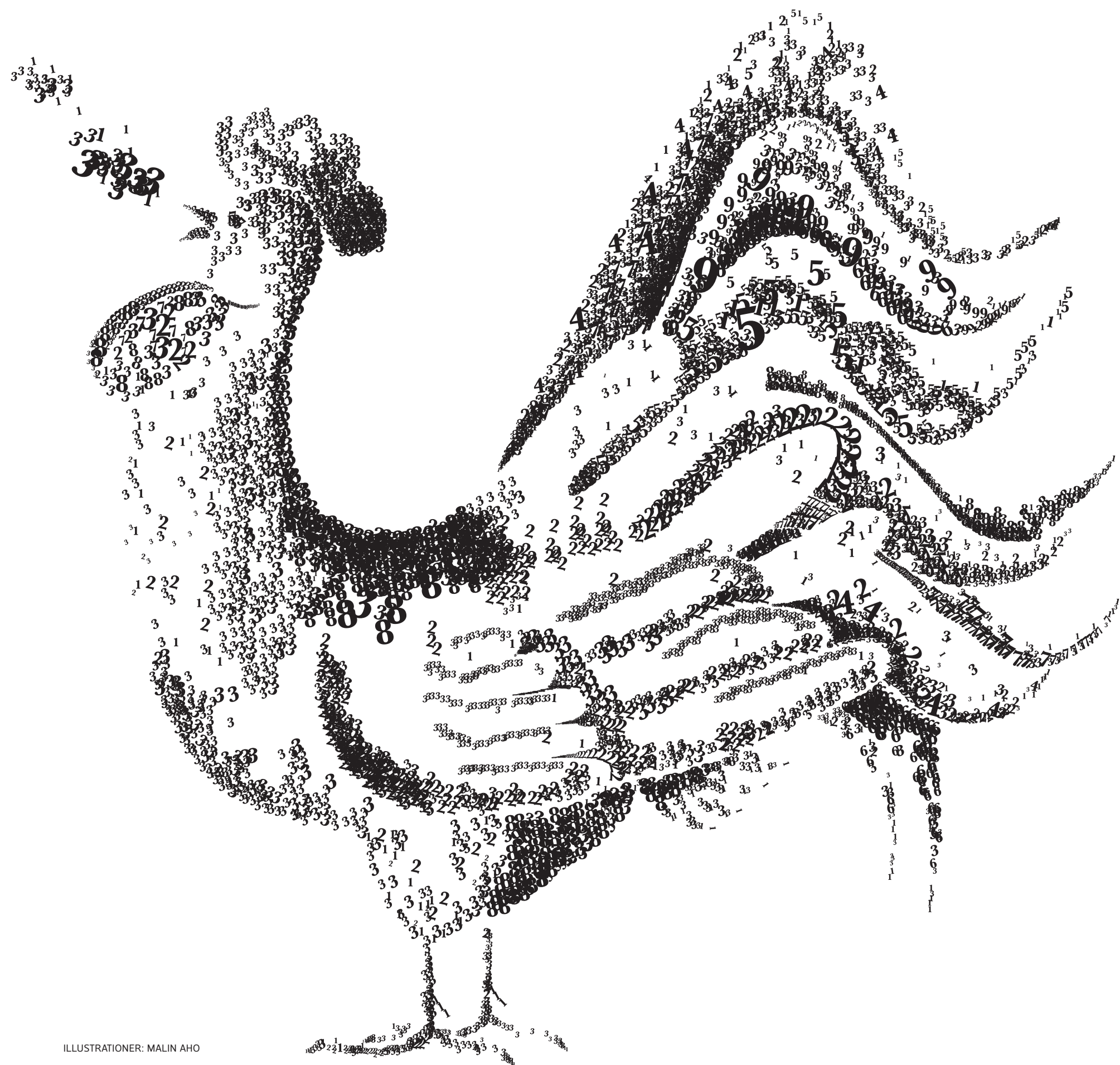
Allt det här gjorde han för min och din skull.

Att förödmjuka och misshandla sina medmänniskor är ett maktmedel som tyranniska regimer och grupper använder sig av också i dag för att få sin vilja igenom. Var är Jesus då? Han har gett sitt liv för alla, också för dem som håller i piskan.

■ JOHAN SANDBERG

”Det romerska spöstraffet var så grymt att inga romerska medborgare kunde dömas till det.”

Johan Sandberg

9 VID NIONDE timmen ropade Jesus med hög röst: "Eloi, Eloi, lemasabachtani?" (Min Gud, min Gud, varför har du övergivit mig?)

De flesta av oss vet en hel del om den nionde timmens mörker, och vet vi inget om det är vi lyckligt lot-tade. Det är stunden då vi förlorat allt, då ingen utväg syns, då allt vi kämpade för gått om intet. Den nionde timmen är konkursernas och förlusternas timme, den stund då man inser att ingen medicin biter på smärtan.

Det är stunden då vi är inträngda i ett hörn och gråter, men ingen kommer när vi ropar.

När jag tänker på nionde timmen kommer jag att tänka på familjen Harmaja. Den finska flickpoeten Saima Harmajas familj var en lycklig familj, men deras harmoniska övre-medelklassliv fick ett abrupt slut. Redan som fjortonåring drabbas Saima av sin första depression och sina första lungbesvär. Svårmodet och tuberkulosen följer henne under hela hennes korta liv.

Systemn Outi, den vackra och livfulla, dör i barnsäng år 1936. Saima själv, tunn och genomskinlig, dör följande år. Några år senare störtar brodern Tapani i döden med sitt flygplan under Vinterkriget. Kvar finns de av sorg brutna föräldrarna Laura och Leo, och minstingen Kirsti. (Kirsti Harmaja heter numera Toppari i efternamn och har bland annat varit chefredaktör för Aku Ankka.)

Saima Harmajas sista dikt heter *Rakas Kuolema* (Kära Död) och hittas under hennes madrass efter döden. I den beskriver hon sin tunna, lilla kropp som ett fångelse. Hon ber om att dörrarna ska öppnas så att själen ska få flyga ut.

Det sägs att modern Laura blev mycket bitter över alla familjens förluster. För vissa innebär den nionde timmen den fruktansvärda smärtan i att lämnas kvar i ett liv som man inte längre har något intresse för.

Ändå erbjuder den nionde timmen också någon sorts tröst. Där är vi, fastspikade på vårt livs kors, utan möjlighet att fly. Varför tillåter Gud det här lidandet? undrar vi.

Författaren Tomas Sjödin skriver i en av sina böcker att han i livets mörkaste stunder stirrat på korset på sin vägg och upprepat: "Jesus Kristus, smärtornas man. Jesus Kristus, smärtornas man."

Det svar tron erbjuder på våra frågor om lidandet kan kännas futtigt för den som är uppspädd på korset, men det är det enda svar vi har: Jesus är uppspikad på korset intill. Om inte han hade upplevt den nionde timmens desperation hade han inte varit människa.

Det är alltså en delaktighetens tröst. Den säger: Jag ser vad du går igenom och jag har känt samma sak. Du måste ut på andra sidan. Det kommer att göra mycket ont, men jag är här om du vill ta min hand.

In i mörkret, ut på andra sidan.
In i smärtan, ut på andra sidan.

Där någonstans, långt framme, finns ett ljus. Smärtan avtar, själen stiger uppåt, som en ballong.

Fängelsets dörrar öppnas med ett trögt knirkande. En fågel sjunger. Plötsligt är det alldeles stilla.

Den nionde timmen är äntligen slut.

■ SOFIA TORVALDS

2 TILL SIST slutar han andas. När de sista koldioxidmolekylerna (CO₂) lämnar Jesus kropp är det som att de skulle utöva en snabb kommunikation. Från koldioxidmolekyler till syremolekyler (O₂) går meddelandet vidare, likt osmos, likt en kedjereaktion från molekyl till molekyl. Med hjälp av den ovanligt hårda och riktade vinden seglar budet ända från kraniekullens smuts fram till templets polerade ytor. Med dundrande fart rör sig de små partiklarna, ja snabbare än internet förmedlar de sitt budskap till den höga ridån, det gigantiska draperiet som i sitt röda, blå och lila majestät i århundraden skilt människan från Gud. Gud är på den ena sidan och människan på den andra och det tjocka draperiet har alltid varit fördraget – oavsett hur många djur som offerats framför det.

En bråkdels sekund efter start har de sista syremolekylerna fått tag i budskapet. De svävar en stund helt tyst framför tyget. Sedan viskar de, nästan väser: *Det är fullbordat.*

Orden träffar linnefibrerna med långt mer kraft än några futtiga syremolekyler kan bära. Ingen smäll, ändå en enorm tryckvåg. Fibrerna slits itu. Inte här och där, inte fläckvis, allra minst som en jämn slitning över hela den enorma textilen som det tagit kvinnor årtal att väva.

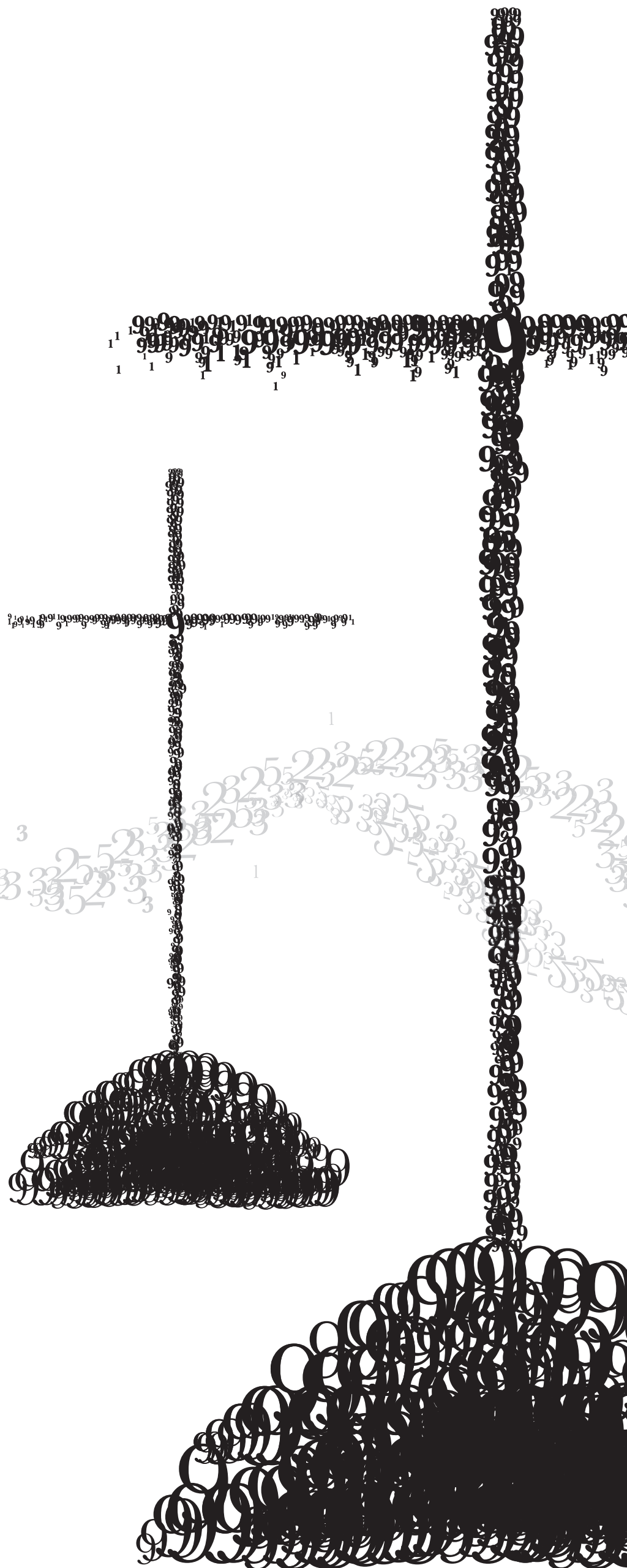
Tyget brister rakt av, uppifrån takstängen och ända ner till golvet med ett enda ljudlöst ritsch.

Det är omöjligt för tyg att brista så där bara, utan att det är någon som sliter i det. Ändå brister skynket som skymmer heligheten i två delar. Omöjligt, ändå sker det. Och inte bara det: jorden skakar, klipporna rämnar och det är lätt att föreställa sig att även templets offeraltaren välts omkull. De behövs inte längre.

Ridån står öppen. Och därmed har varenda människa rätten att närma sig det heliga utan extra krusiduller. Den oöverkomliga muren mellan oss och Mysteriet är borta.

Det är som att leka meté på kalas. Förr skrev vi smöriga lappar med våra snällaste ord, lade dem i korgen och hissade över till andra sidan skynket. När korgen kom tillbaka kunde den innehålla det allra bästa godiset – eller ett par gamla kalsonger. Nu är skynket borta och vi sitter ansikte mot ansikte. Det känns ärligare så.

■ LIISA MENDELIN

”Ändå erbjuder den nionde timmen också någon sorts tröst. Där är vi, fastspikade på vårt livs kors, utan möjlighet att fly. Varför tillåter Gud det här lidandet? undrar vi.”

Sofia Torvalds

1 OFFER.

Våld som förlöser. Brutalitet som försonar. Bland allt det som är svårt att förstå med kristendomen hör korsdöden till det svåraste. Den sedvanliga försoningsteologin låter förstå att Jesus måste dö en plågsam död för att sona mänsklighetens synder. Att han tar på sig det straff som egentligen är utmätt för människorna. Tiopoängsfrågan: Varför kräver en kärleksfull Gud ett offer av det slaget?

Faktum är att kyrkan aldrig formulerat någon officiell lära om vad Jesus död innebar. Efter att han dött växte olika tolkningar fram bland hans anhängare, tanken på att det skulle ha funnits en enda kristen korsteologi är lätt att förkasta.

I boken *Försoning och Förvandling* skriver Jesper Svartvik att tanken på Jesus död som "interndebitering med våld som villkor" inte har särskilt stark förankring i de bibliska texterna och att den inte tycks övertyga människor i dag. Svartvik varnar också kristna för att utlägga händelserna kring Jesus död så att de sanktionerar våld och romantiserar lidande.

Ett offer. Svartvik har studerat judisk offerteologi och lyfter fram att de gammaltestamentliga offren fyllde många olika funktioner – endast en del av dem var så kallade syndoffer vars syfte var att förlåta människorna deras synder. Han menar att djuroffren inte var det enda sättet att tala om förlåtelse och försoning och att det fanns offer som hade andra syften än just försoning. "Det kanske säkraste och snabbaste sättet att missförstå nytestamentliga långfredagsteologier är att nedvärdera de gammaltestamentliga offren", skriver Svartvik.

Inte heller slutade Jesus anhängare att offra i templet efter hans död. Teologen Daniel C Ulluci menar att de första kristna inte i första hand slutade offra djur av teologiska skäl, utan på grund av de historiska omständigheterna (tempelns förstörelse år 70).

De klassiska försoningslärorna har ännu en respekterad ställning i traditionen (och i många sammanhang framställs all kristendom som inte omfattar Jesus ställföreträdande död som en urvattnad soppa) men vid sidan av dem har nya alternativa modeller vuxit fram. Triumferar Guds vilja på grund av våldet eller trots våldet? Svartvik använder sig av begreppet "påskafontstro" för att förstå påskens händelser. På påskafonten befinner vi oss mellan långfredagens utdragna plåga och påskdagens triumf. Påskafontstron är den tro som inte förringar långfredagens lidande, men som inte heller förvillat söker meningen i det allra svåraste. Den vågar rikta blicken framåt mot påskdagen, men påstår inte att den triumferande framtiden, där all seger är vunnen, redan är här.

CHRISTA MICKELSSON

TÄNKER EVIGHET.

"Utan slut" är tänkbart, tid rinner bort och försvinner i vardagen snabbt och obönhörligt. Hålet dit den sipprar känns omätligt och oändligt, ja. Men när sattes klockan igång?

Feltänk. Börjar om.

Tänker evighet.

Som stjärnskeppet Enterprise i *Star Trek* glider genom rymden som aldrig tar slut. Som ett rum med oändliga korridorer som sträcker sig framåt. Men varifrån börjar det, var står den bakre väggen?

Feltänk. Börjar om.

Evigheten ryms inte i en mänsklig hjärna. Den saknar förmågan att låta bli att dra gränser, pricka in start- och slutpunkter. Vips har vi fingrat på den mentala tuschpennan och längtansfullt dragit en låda kring alltsammans.

Vi halkar ur redan i kurvorna på 1600-talsmatematikern John Wallis omkullsparkade ätta.

DET HÄR är söndagen när det eviga spränger alla gränser. Evigheten strålar genom linnebindlarna, pulvriseerar stenen som täcker gravens öppning. Porten slås upp mot något som saknar imperfekt, presens, futurum.

När gråtande kvinnor står i gryningen och inte märker ... inte märker! Att bakom dem – sida vid sida med dem – står alla heliga som var, är och ska komma och riktar blickarna mot den gestalt som stiger ur graven.

Och att han nu, just precis nu, lägger handen på din axel.

– Gråt inte längre. Jag är här. Alla dagar.

TILLSAMMANS TRÄNGS vi som var, är och kommer vid evighetens nattvardsbord. Böjer knä. Sträcker hungrigt ut våra händer och tar emot honom som är för oss utgiven. För oss utgjuten.

Över oss dånar serafernas heliglighelig tillsammans med bruset från änglarnas här över stallet i Betlehem.

Himlarna sjunger.

Att bara han räknas.

Om och om, och om igen.

MAY WIKSTRÖM

"Evigheten strålar genom linnebindlarna, pulvriseerar stenen som täcker gravens öppning. Porten slås upp mot något som saknar imperfekt, presens, futurum."

May Wikström

Jag är glad

Glad

Nu tänker vi oss att vi går och hälsar på hos Gud. Vi går hem till Gud, vi kan göra det nu med detsamma. Gud bor alldeles nära. Det tar bara ett ögonblick att gå dit. Där ser du redan Guds dörr. Vill du ringa på dörrklockan? Vi väntar lite.

Men titta: Dörren är ju redan öppen! Du öppnar dörren, och stiger in. Hur ser det ut hemma hos Gud? Och var är Gud själv? Kan du höra något ...? Det hörs steg. Det är någon som springer. Det är ju Gud!

Gud kommer med sådan fart att väggarna bågnar och stjärnorna flyger. Gud sträcker armarna mot dig och ger dig en stor kram. Ansiktet lyser.

»Du kom!« ropar Gud och hoppar jämfota av glädje.
»Ska vi leka?« frågar Gud.
Och ni går tillsammans och leker.

(tystnad)

ILLUSTRATION: MERVILINDMAN

FAMILJ. Fråga dig själv: Vad gör mitt barn riktigt glatt? Nöjesparken, äventyrsbanan, semesterresan? Mycket möjligt. De flesta glädjeämnen kräver ändå betydligt mindre tid och pengar: kuddkrig med pappa, rasta hunden tillsammans med mamma. Sök vardagliga glädjeämnen. Odlad dem!

Glädjen är den heligaste av alla känslor. Jag tror och känner att kärnan i allt som är heligt är just glädje. Också kärlekens kärna är glädje. Jag tänker på min mamma. När våra äldsta barn var små och mormor kom på besök kunde jag höra nästan extatiska skrik så fort mamma och barnen såg varandra genom glasrutan i ytterdörren. Mammans ansikte lyste av glädje, hon lät väskorna falla, och där på tröskeln kastade hon sig på knä och öppnade sin famn så att barnen kunde kasta sig rakt i den. Jag tror att mina barn just då lärde känna Gud. För mig är Guds väsen fyllt av återseendets djupa, stora glädje.

När våra barn var små lämnade deras uppförande i kyrkan mycket övrigt att önska. Det berodde antagligen på att deras pappa var präst och att vi bodde på kyrkbacken. De var bokstavligen som hemma i kyrkan. Jag måste också erkänna att min egen tröskel alltid har varit hög när det gäller barnbus i kyrkan. Jag tycker att det snarare är fel på gudstjänsten än på barnen och föräldrarna om bar-

nens enda alternativ är att vara tysta eller störande. En gång blev det i alla fall för mycket också för mig. Mitt under gudstjänsten föste jag rasande in treningen i hans overall, drog ut honom ur kyrkan och började marschera hemåt. På kyrkgården tittade Kalle upp mot mig med stora, häpna ögon och frågade:

– Varför är du arg? Du ska ju vara glad!

Jag stannade och släppte järngreppet om hans arm. Två insikter sköljde över mig på en gång. För det första: Fastän det bara hade gått ett par minuter sedan härjandet i kyrkbänken kunde Kalle inte förstå orsaken till min ilska. Han var uppriktigt förvirrad. Och för det andra: Kalles bild av mig var någon som är glad.

Glädje kan kännas som ett orimligt krav på en utmattad småbarnsförälder. Ska jag nu dessutom orka se glad ut? Ändå blev jag väldigt uppmuntrad av den där insikten. Han har en så där positiv bild av mig! Alla de där ögonblicken som jag skäms över, när mina rop och smällandet i köksskåpsdörrar har skrämt till och med mig själv, har inte förstört mitt barns tillit: Min mamma är glädje.

”Glädje kan kännas som ett orimligt krav på en utmattad småbarnsförälder. Ska jag nu dessutom orka se glad ut?”

Gud har glada ögon

Påskdagens gudstjänst brukar vara en av de gladaste på hela året: lysande påskliljor, glada sånger, livets jubelseger över döden. En gång var vår Kalle ändå alldeles speciellt uppat där han skuttade hemåt bredvid mig efter påskkyrkan. Hela pojken riktigt lyste.

– Visst var det en fin sång? frågade han.

– Vilken av dem? frågade jag, och tänkte att jag måste komma ihåg att berättas för kantorn vilket intryck barnkören hade gjort på vår son.

– Nå förstås den där alla sjöng Kalleluja riktigt högt! sa han, förvånad över att jag behövde fråga något så uppenbart.

Hans ansikte uttryckte en så stor tillfredsställelse att jag inte nådes korrigera hans texttolkning. Det är ju just den där upplevelsen jag själv längtar efter varje gång jag går till kyrkan: att bli igenkänd.

Varje barn har rätt att bli igenkänt, att bli sett. När du är barn borde du varje dag få uppleva att någon ser dig och blir jätteglad. Därför är det gamla uttrycket ”Gud ser dig” en vacker mening. Förr använde man den ibland för att skrämma barn till lydnad. Men Gud har ju inte en ordningsvaks ögon. Gud har glada ögon. Gud ser just dig, och blir förskräckligt glad.

DEL 1

ALLT ÄR NÄRA

I en femdelad serie skriver Monica Vikström-Jokela om hur det heliga kan skymta fram mitt i vardagsbestyren, här och nu, i ert hem. Texterna är ett plock ur boken *Allt är nära*, en bok för vuxna som delar sin vardag med barn. Varje text kompletteras med en kort meditation ur *Hej Gud, här bor jag!* – *Barnens bönbok*.

Monica Vikström-Jokela är redaktör, författare och regissör. Böckerna ovan är utgivna på Fontana Media.

EN MEDITATION OM GLÄDJE

Det här är en liten meditation. På det här sättet kan vi också umgås med Gud, det är ett slags bön utan ord. Den vuxne läser långsamt och lugnt först inledningstexten, sedan bildmeditationen och till sist avslutningstexten. Barnen ligger på madrasser eller på golvet.

Inledning

Nu ligger jag här, på golvet. Jag ligger alldeles stilla. Det är tyst. Nästan alldeles tyst. Jag lyssnar på hur jag andas. Jag andas in – jag andas ut. In – och ut. In – och ut. Jag är här. Här är det bra att vara.

Gå nu över till meditationsbilden ”Glad” ovan.

Avslutning

Ligg alldeles stilla en liten stund till. Lyssna på hur du andas. In – och ut. In – och ut. Här är det bra att vara. Snart blir det dags att öppna ögonen. Ligg stilla ännu ett tag. Nu kan du öppna ögonen. Vi är här.

Muffinsreceptet som ledde vidare

ÄTA TILLSAMMANS.

Mat och recept ska inte underskattas – de kan vara inledningen till en värdefull relation.

TEXT: **BIANCA HOLMBERG**

FOTO: **ERIKA LINDSTRÖM**

För några år sedan var jag med och ansvarade för en gudstjänst i min församling. Strax innan fick jag en spontan idé om att baka något till kyrkkaffet efter gudstjänsten och började leta i mina receptböcker efter något roligt att bjuda på. Jag kom fram till att muffins är både goda, snabba och lätta att variera, så jag ställde mig och bakade ett (ganska stort) antal muffins av några olika slag.

Ett av recepten jag hittade innehöll grynost och gräslök, men eftersom jag inte gillar gräslök bytte jag ut den mot några morötter. Jag tyckte också det var helt onödigt att tillsätta en massa socker i vad som skulle vara salta muffins, så jag struntade i farinsockret i receptet.

Efter gudstjänsten och kaffet kom en person fram till mig och ville ha receptet på mina morots- och grynostmuffins. Följande gång vi sågs tog jag med receptet och tack vare det började vi prata. Vi kände varandra delvis från förut men jag ville gärna bli närmare bekanta. Tidigare hade jag inte haft någon bra förevändning att prata med personen i fråga men tack vare receptet kunde vi nu att inleda ett samtal.

Därför är jag så otroligt tacksam för det här receptet i dag. Numera har jag nämligen mycket att göra med den här personen som blivit en viktig pusselbit i mitt liv. Och allt började med några muffins i en kyrka.

MUFFINS ÄR lätta att baka och passar därför bra också när det är många som ska äta.

MUFFINS MED MOROT OCH GRYNOST

12 stora

- 5 dl vetemjöl
- ½ tsk bakpulver
- ½ tsk bikarbonat
- ½ tsk salt
- 50 g smör
- 1 ägg, lätt vispat
- 250 g grynost
- ½ dl mjölk
- 2 morötter, rivna

• **Riv morötterna** och vispa upp ägget en aning. Blanda samman alla torra ingredienser i en stor skål. Vispa smöret i en annan skål och tillsätt sedan ägget. Tillsätt grynost och mjölk och rör om tills allt är väl blandat.

• **Tillsätt sedan** de torra ingredienserna och moröt-

terna. Rör tills allt precis har blandats.

• **Fördela smeten** jämnt i muffinsformar och grädda i 200 grader i cirka 20 minuter eller tills dina muffins har rest sig och blivit gyllengula. Servera dem varma eller kalla.

VÅGA FRÅGA

Andras barn till kyrkan

• **JAN-ERIK NYMAN** är prost och pensionerad kyrkoherde och svarar på läsarfrågor om tro och kyrka.

Jag tog med mig mitt nioåriga syskonbarn till kyrkan. Barnet hade aldrig tidigare varit på gudstjänst och vid nattvarden frågade barnet varför prästen pratade om kropp och blod. Hur förklarar man nattvarden för barn? Får odöpta barn som inte hör till kyrkan ta del av nattvarden tillsammans med en kristen moster? Eller ska mostern be prästen välsigna barnen i stället?

ATT TA med sig barn till kyrkan är alltid lovvärt och det ska uppmuntras. Är barnet inte ens eget är det bra om man pratat med barnets föräldrar om kyrkobesöket och om att besöket eventuellt kan väcka frågor.

GÄLLANDE NATTVARDEN höll Finlands evangelisk lutherska kyrka länge fast vid ordningen att man skulle vara konfirmerad för att kunna delta i nattvarden. Men redan 1979 gav man barn tillträde till nattvardsbordet. Kyrkoordningen beskriver ramarna för barns nattvardsgång på följande sätt: Ett barn som är döpt och undervisats om nattvarden betydelse är berättigat att delta i nattvarden tillsammans med sina föräldrar eller med någon annan konfirmerad medlem av kyrkan som svarar för barnets kristna fostran. Det betyder att barn som inte är döpta inte ska ta del av nattvarden. Men inget hindrar att de kommer fram och blir välsignade.

Bakom de här formuleringarna ligger bland annat respekten för föräldrarnas önskemål. Föräldrarna kan be någon annan svara för barnets kristna fostran om de av någon anledning inte själva känner sig utrustade för uppgiften. Men "någon annan konfirmerad medlem av kyrkan" kan inte självmant, utan föräldrarnas medgivande, äta sig uppgiften.

HUR FÖRKLARAR MAN nattvarden för barn? Gustav Björkstrand skriver i sin lilla skrift *Familjen Berg går till nattvarden* följande tänkvärda ord: Även om barnen inte intellektuellt "förstår" nattvarden – vem gör förresten det? – kan de känslomässigt uppleva den gemenskap med Kristus och med andra kristna som nattvarden är ett uttryck för.

Orden "kropp och blod" använde ju Jesus själv när han instiftade nattvarden och använde brödet och vinet från måltiden som konkretisering av sin närvaro i de heliga måltider lärjungarna i framtiden skulle fira. Nattvarden är en måltid där vi påminns om vad Jesus gjort för oss och att han är med oss.

Om nattvarden brukar man ofta använda orden "gemenskapsmåltid, minnesmåltid, tacksägelsemåltid och himmelsk måltid". Allt handlar om att möta Jesus, vår Frälsare och Herre.

"Bakom de här formuleringarna ligger bland annat respekten för föräldrarnas önskemål."

Fråga KP:s expertpanel

I KP:s frågespalt besvaras frågor om tro och andlighet av präster i den lutherska kyrkan. Frågor om relationer, hälsa, familj och fostran besvaras av sjukskötare och kyrkans familjerådgivare. Redaktionen behöver ditt namn och dina kontaktuppgifter, men du får gärna ställa din fråga anonymt i tidningen. Redaktionen väljer och editerar frågorna. Adressen är redaktionen@kyrkpressen.fi eller Kyrkpressen, Sandvikskajen 13, 00180 Helsingfors. Märk kuvertet "FRÅGA". Panelen besvarar frågor endast i tidningen.

PÅ TVÄREN SOFIA TORVALDS

Nästa gång du går till butiken

Jag har tänkt mycket på kundpinnar på den senaste tiden. Jag hör till de männ-

iskor som på riktigt tycker att det är viktigt att man lägger kundpinnen på bandet ef-

ter att man plockat ner sina egna varor på bandet. Jag har också börjat fundera på det där med att lägga streckkoderna åt rätt håll. Är jag mogen för det steget eller kräver det för mycket av mig?

Det finns en rolig scen om streckkoderna i en av Jonas

Gardells böcker. Den handlar om Anna som får dåligt samvete när hon läser ett anslag som uppmanar kunderna att lägga varorna i rad med streckkoden åt höger och uppåt, det här för att kassörskorna inte ska få försurningsskador i armar och axlar. ("Hon hade inte

anat att hon som dum kund orsakat så mycken skada, att hon varit en sådan ond människa.")

Här vill Gardell förstås att vi ska skratta åt den svenska ängsligheten, och det gör vi. Men samtidigt tänker jag: är det inte fint ändå? Skulle vi resa till ett främ-

mande land på andra sidan jordklotet och där, i någon liten bybutik i djungeln, hitta ett anslag som uppmanar kunderna att lägga streckkoden åt rätt håll för att bespara butikspersonalen, då skulle vi tänka att vi kommit till ett idealsamhälle, ett ställe där man tagit med-

mänsklig omtanke en bit närmare himlen.

Det finns så mycket i världen som är hemskt. Jag vill inte längre skratta åt omtänksamhet, över en enveten vilja att göra saker bättre. Just nu vill jag bara gilla folk som lägger streckkoden rätt.

UR EVANGELIET

”Då blev det mörkt över hela jorden ända till nionde timmen, det var solen som för-mörkades.”

Läs mera i Luk. 23:32-46

OM HELGEN

Den goda, sorgliga fredagen

Långfredagen har olika namn på olika språk. Sorgens fredag på tyska, den goda fredagen på engelska och den stora fredagen på estniska.

Långfredagens gudstjänst är avskalad. Kyrkklockorna och orgeln tiger och gudstjänsten avslutas genom att ljuset på altaret släcks. Församlingen sörjer att Jesus dog. På Golgata döms en oskyldig till döden och den oskyldige är Gud själv. Det är det som sorgens fredag handlar om – men den goda fredagens namn syftar på att Jesus upprättar en bro mellan människa och Gud.

RUNT KNUTEN

”Vid trons smärt-punkter.”

Långfredagens vandring med fyra stationer i Korpo kyrka kl 11.

CITAT LÅNGFREDAGEN

”Jesu Kristi död på korset hör ihop med var och en av oss – inte för att det var synd om honom till skillnad från oss andra, utan för att det är synd om var och en av oss. Det var därför han dog, för att lösa ut oss ur smärtan, och det är därför han ska uppstå.”

Maria Küchen om långfredagen i boken *Söndagarna*

INSIDAN

BETRAKTELSEN LÅNGFREDAG
STIG-OLOF FERNSTRÖM

Blodigt allvar, eller ... ?

NÄR FOLKET såg vad som skedde, vände de hem igen (Luk 23:48). Förbryllade, oberörda, glömska, blinda.

Gamla testamentets innehåller otaliga förutsägelser om Jesus, om hans liv och död och uppståndelse, men trots det insåg många inte vem Jesus var.

Jesus hade berättat för sina lärjungar vad som väntade, att han skulle bli avrättad men sedan återuppstå. Det här förefaller ha varit för svårt för dem att förstå.

De religiösa ledarna var lästa i sin otro. Något senare medger de emellertid i den babyloniska Talmud (Yoma39b) att man genom olika tecken under 40 års tid fram till templets förstörelse år 70 e.Kr. visste att Gud inte längre tog emot deras offer på Stora försöningsdagen.

70-40 = 30. Vad skedde år 30? Svar: Jesu korsfästelse! Frågan lyder: Vilka tecken?

EVANGELIERNÄ BERÄTTAR OM ett oförklarligt och oväntat mörker under hela tre timmar. Vi får glömma teorin om solförmörkelse, den är omöjlig när det är fullmåne. Vidare läser vi om draperiet, förlåten i templet. Den rämnade mitt itu, uppifrån och ända ner. Plötsligt var det full insyn i templets allra heligaste. Det var förbjudet att se dit in. Varför skedde det just då, vid Jesu dödsstund?

De judiska skrifterna talar också om andra tecken, men säger ingenting om de månghundraåriga detaljerade förutsägelserna som är viktiga för Nya testamentets författare.

LÅNGFREDAGENS PSALTARTEXT är synnerligen intressant. Ps 22 börjar med utropet: ”Min Gud, min Gud varför har du övergivit mig?” Det var just de orden Jesus ropade ut i sin svåra nöd. Nya testamentet visar att Gud hade övergivit honom för syndens skull. Det handlade inte om känslor och missmod.

Den psaltarvers som Jesus citerade kunde för den bibelkunniga betraktaren vid korset väcka associationer till Psalm 22 när olika detaljer framträdde av det som skedde vid korset. Till exempel v. 8-9: Alla som ser mig hånar mig ... Anför-tro dig åt Herren. Han skall rädda honom!

Psalmen beskriver detaljer: Jesu svåra törst (v.16) liksom soldaternas handlande när de delar hans kläder men kastar lott om hans mantel (v.19) och hans genomborrade händer och fötter (v.17).

David fick genom den Helige Ande cirka tusen år före korsfästelsen se något av grymheterna som hans sentida ättling skulle genomleva. Han skrev för att vi skulle bli vissa om att Jesu död i vårt ställe ingick i Guds frälsningsplan.

Stig-Olof Fernström är pensionerad kyrkoherde från Lukas församling i Helsingfors.

#bönetwitter

”Tack Jesus att din död inte var martyrens utan Frälsarens.”

Följ Kyrkpressens bönetwitter på sökordet #bönetwitter
Veckans tweet är skriven av Stig-Olof Fernström.

HELGENS TEXTER

FÖRSTA LÄSNINGEN
Jes. 53

ANDRA LÄSNINGEN
Hebr. 5:7-10

EVANGELIUM
Luk. 23:32-46

Långfredagen. Temat är ”Guds lamm”.

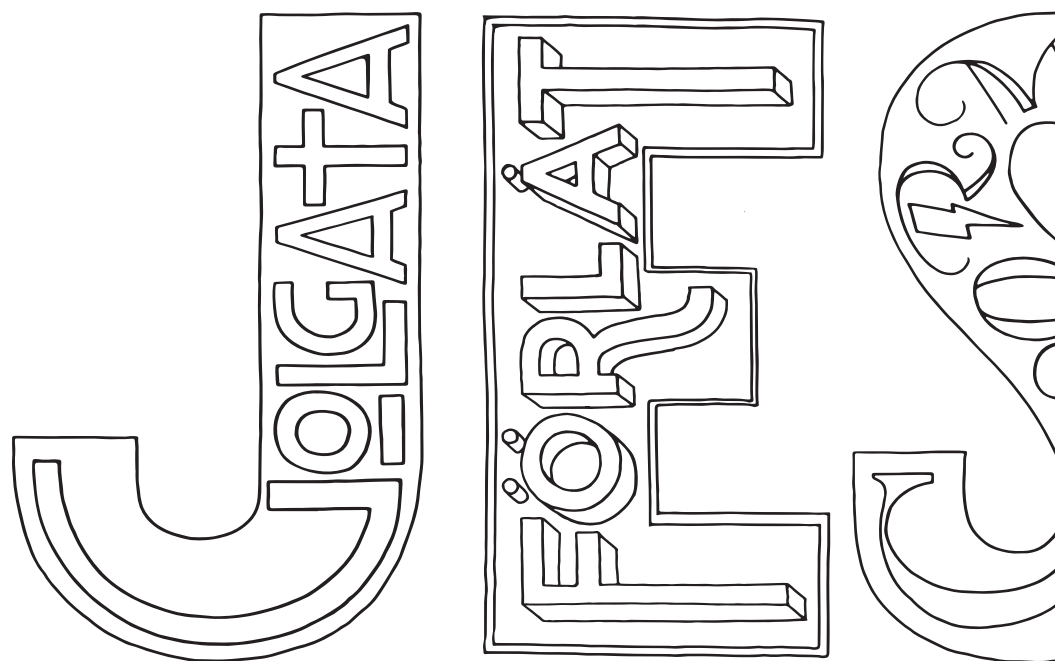
PSALMFÖRSLAG

60:1-3, 74, 61, 60:4-6.
Psalmer är valda av Dag-Ulrik Almqvist.

KLARSPRÅK

Påskaften på lördag är en dag för påskpynt, färgade ägg och på vis-sa håll påskbräcor och påskhäxor. Precis som i fallet med julen firar vi här i Norden den största festen redan på aftonen.

Förr trodde man att människan var som mest utsatt för onda krafter – till exempel häxor – under påskaften när Jesus låg i graven. Det är antagligen därför man började tända bräcor i påsknatten för att skrämja bort det onda.

KALENDERN 24.3-7.4

ÅBOLANDS PROSTERI

❖ VÄSTÅBOLAND
Pargas församlingsdistrikt:
To 24.3. kl 19.30: Skärtorsdagens nattvardsgudstjänst i kyrkan, Grönqvist, Heikkilä, Lehtonen. Pargas kyrkkör medverkar.
Fr 25.3. kl 10: Långfredagens gudstjänst i kyrkan, Wikstedt, Lehtonen. Pargas kyrkkör medverkar.
Sö 27.3. kl 10: Påskdagens högmässa i kyrkan, Heikkilä, Grönqvist, Lehtonen. Pargas kyrkkör medverkar.
Må 28.3. kl 14: Högmässa med konfirmation i kyrkan, Grönqvist, Sundell, Lehtonen.
On 30.3. kl 18: Veckomässa med taizésånger i kyrkan, Heikkilä, Lehtonen.
Sö 3.4. kl 12: Högmässa i kyrkan, Grönqvist, Lehtonen. Ungdoms-söndag.
On 6.4. kl 18: Veckomässa i kyrkan, Grönqvist, Lehtonen.
Nagu kapellförsamling:
To 24.3. kl 18: Skärtorsdagens nattvardsgudstjänst i kyrkan, Granström, Taulio. St Olofs sångare medverkar.
Fr 25.3. kl 11: Långfredagens gudstjänst i kyrkan, Granström, Taulio.
Sö 27.3. kl 11: Påskdagens högmässa i kyrkan, Granström, Taulio. – kl 12.30: Finskspråkig högmässa i kyrkan, Granström, Taulio.
Sö 3.4. kl 11: Högmässa i kyrkan, Granström, Taulio.
Korpo kapellförsamling:
To 24.3. kl 19: Skärtorsdagens nattvardsgudstjänst i Korpo kyrka, Killström, Granlund.
Fr 25.3. kl 11: ”Vid trons smärt-punkter” Långfredagens vandring med fyra stationer i Korpo kyrka. Korpo sångkör medverkar.

Sö 27.3. kl 11: Påskdagens gudstjänst i Korpo kyrka, Killström, Granlund.
Sö 3.4. kl 11: Högmässa i Korpo kyrka, Killström, Granlund.
Houtskär kapellförsamling:
To 24.3. kl 18: Påskandakt med nattvard i kyrkan, Heikkilä, Heikkilä.
Fr 25.3. kl 11: Långfredagens gudstjänst i kyrkan, Heikkilä, Heikkilä.
Sö 27.3. kl 11: Påskdagens högmässa i kyrkan, Heikkilä, Heikkilä.
Må 28.3. kl 11: Finsk högmässa i kyrkan, Killström, Granlund.
Iniö kapellförsamling:
To 24.3. kl 18: Skärtorsdagens nattvardsgudstjänst i kyrkan, Vuola.
Fr 25.3. kl 11: Långfredagens gudstjänst i kyrkan, Vuola.
Sö 27.3. kl 11: Påskdagens högmässa i kyrkan, Vuola.
Sö 3.4.: Ingen gudstjänst i Iniö.
❖ ÅBO
ons. 23.3. kl. 18 Passionsandakt, Aurelia. Bäck, Danielsson. Duett-sång.
to. 24.3. kl. 14 Mässa, Aurelia. Anpassad även för rörelsehindrade.
Lidén, Danielsson. Duettsång.
kl. 18 Skärtorsdagsmässa, Henrikskyrkan. Lidén (pred), Bäck (lit). Åbo Svenska Kyrkkör (dir. Marjo Danielsson) medverkar.
fre. 25.3. kl. 12 Gudstjänst, Martinskyrkan. Lidén. Åbo Svenska Kyrkkör (dir. Marjo Danielsson) medverkar.
kl. 15 Andakt vid Jesu dödsstund, Skarpskyttekapellet. Lidén, Danielsson.
sö. 27.3. kl. 12 Högmässa, Domkyrkan. Lidén (pred), Bäck (lit), Forsman. Kammarkören Tolvan (dir. Marjo Danielsson) medverkar.
Barnhöra. Kyrkkaffe.
må. 28.3. kl. 16 Gudstjänst, St. Karins kyrka. Björkgren, Forsman. Barnhöra. Kyrkkaffe. Transport med buss på egen bekostnad. Start kl. 15.10 med buss nr 7 från Salutorget i Åbo, hållplats T10 (Aurang-

tan, Guldhuset). Rutt: Eriksgatan – Aningaisgatan – Nylandsgatan – Nylandsvägen – Kariskulmantie – Pyhä Katarinatie – Vaakunatie – Kartanontie – Hovirinnantie. Bussen går tillbaka till Åbo kl. 17.27 och 18.17
ons. 30.3. kl. 12 Trukostklubben, Svenska Klubben (Aurag. 1). John Vikström ”Några lärdomar från åren som biskop”
kl. 13 Café Orchidé, Aurelia. Erik Andersson ”Från haiku och sonett till körandakt”
kl. 18 Veckomässa, Aurelia. Bäck, Danielsson.
lör. 2.4. kl. 16 Camerata Aboensis konsert (dir. Mats Lillhannus), Domkyrkan. Fritt inträde, programblad 10€ till förmån för Gemensamt Ansvar.
sö. 3.4. kl. 12 Högmässa, Domkyrkan. Bäck (pred), Björkgren (lit), Forsman, Danielsson. Camerata Aboensis (dir. Mats Lillhannus) medverkar. Barnhöra. Kyrkkaffe.
ons. 6.4. kl. 10.30 Anhörigvårdarcfé, Kvarterklubben (Aurag. 1). kl. 13 Café Orchidé, Aurelia. Lunch till förmån för Gemensamt ansvar, 8€/person.
kl. 18 Veckomässa, Aurelia. Lidén.
to. 7.4. kl. 18.30 Psalmlåtan, Aurelia. Psalmsång med Åbo svenska kyrkkör och Marjo Danielsson.
ÅLANDS PROSTERI
❖ HAMMARLAND
Skärtorsdag 24.3:
Mässa kl 19.30
Ingemar Johansson, Jan Tengström
Långfredag 25.3:
Gudstjänst kl 12
Ingemar Johansson, Jan Tengström
Påskdagen 27.3:
Högmässa med konfirmation kl 12.30
Ingemar Johansson, Jan Tengström

PÅSKHÄLSNING BISKOPEN

En tidig påsk

PÅSKEN INFALLER ovanligt tidigt i år. Barnfamiljer och lärare som lärt sig att dela in vårterminen i lämpligt jämna proportioner mellan jullov, sportlov, påsklov och sommarlov känner sig kanske litet snopna: innan sportlovsminnena hunnit blekna är det dags att plocka fram påskpyntet.

Påskan är en av få stora helger under året vars tidpunkt varierar. Det känns på många sätt rätt och riktigt att påskan vägrar att inordna sig i enkelt förutsägbara upprepningar. Påskens budskap spränger murar och ifrågasätter det invanda och rationella.

Jesus möter ensamhet, lidande och förnedring. Hans dödskamp på korset är en livfull och smärtsam beskrivning av den totala utsatthet som många lidande och förtryckta människor tvingas utstå ännu idag. Till den fysiska smärtan läggs hänet; den psykiska terrorn: "Andra har han hjälpt, sig själv kan han inte hjälpa. Var är hans Gud nu?"

I närheten av korset stod Jesu mor, flera av kvinnorna som följt honom, och en av lärjungarna. Deras förtvivlan var total, lika total som de hårfullas segervisshet. Det kändes som om pessimisterna och de uppgivna igen fått rätt: det tjänar inget till att försöka ändra på orättvisorna i världen. Den som vågar resa sig upp mot etablissemangen blir snabbt krossad.

DET ÄR MOT BAKGRUNDEN av den här uppgivenheten som påskens budskap blir förstärkt. Tidigt en morgon rubbas maktens säkerhet och dödens oundviklighet. Ingen var förberedd på det här, inte ens de som följt Jesus i spåren. Stenen som rullas bort från gravens öppning ger i sin tur upphov till att andra stenar rullas bort från hjärtan som tyngs av sorger och bekymmer.

Påskan berättar om uppståndelse, men också om upprättelse av dem som känner sig dömda och förlorade. Vi är kallade att i påskmorgonens anda rulla bort stenar från varandras väg; öppna stängda hjärtan, visa på utvägar, stöda livet och stärka hoppet. När det här sker, då förverkligas orden om att vi genom dopet blir delaktiga inte bara i Jesu död, utan också i hans uppståndelse.

MED DE HÅR TANKARNA vill jag tillönska stiftet och alla dess medlemmar en välsignad och befriande tidig påsk!

Björn Vikström är biskop i Borgå stift.

"Stenen som rullas bort från gravens öppning ger i sin tur upphov till att andra stenar rullas bort från hjärtan som tyngs av sorger och bekymmer."

FOTO: PIXABAY

RADIO & TV

Andrum kl. 6.54 i Radio Vega

(med repris 9.10)

To 24.3 Fred Wilén, Helsingfors
Lö 26.3 8.53 Familjeandakt. Lars Colmar läser ur sin bok *Helga Hund i Egypten* (repris från 28.1.2006).

Ti 29.3 Hedvig Långbacka, Helsingfors
Ons 30.3 Hedvig Långbacka, Helsingfors
To 31.3 Hedvig Långbacka, Helsingfors
Fre 1.4 Hedvig Långbacka, Helsingfors
Lö 2.4 8.53 Familjeandakt. Lars Colmar läser ur sin bok *Helga Hund i Egypten* (repris från 4.2.2016)

Må 4.4 Ingmar Rönn, Maxmo
Ti 5.4 Monika Winberg-Nikkola, Nådendal
Ons 6.4 Tomas Ray, Helsingfors
To 7.4 Mikael Paul, Grankulla.

Aftonandakt kl. 19.15 i Radio Vega

To 24.3 Gustav Björkstrand, Åbo
Fre 25.3 Gustav Björkstrand, Åbo
Lö 26.3 17.58 Ett ord inför helgen, Karleby sockenkyrka.

Må 28.3 Mötet med den uppståndne. Textläsare: Hedvig Långbacka och Mikael Lindfelt (repris från 5.4.2010)
Ti 29.3 Gunborg Lindqvist, Esbo
Ons 30.3 Gunborg Lindqvist, Esbo
To 31.3 Gunborg Lindqvist, Esbo
Fre 1.4 Gunborg Lindqvist, Esbo
Lö 2.4 17.58 Ett ord inför helgen, Sankt Lars kyrka i Vanda.
Sö 3.4 Ortodox aftonbön. Sergius Colliander, Heinävesi

Må 4.4 Karin Saarukka, Nedervetil
Ti 5.4 Albert Häggblom, Esse
Ons 6.4 Jeanette Ljungars, Oravais
To 7.4 Raimo Mattsson, Åbo.

Under och glädje efter påsk

I Påskveckans aftonandakter berättar Gunborg Lindqvist om människor som minns påskens händelser, soldaten vid gravstenen, Maria från Magdala och andra. I radio Vega 29.3. – 1.4. kl. 19.15.

I Andrum tänker Hedvig Långbacka på glädje som föds av tro, hopp och vår – sprudlande glädje, innerlig glädje, glädje trots allt och glädjen i att dela med sig av välsignelser. Radio Vega 29.3. – 1.4. kl. 6.54 och 9.10.

PER STENBERG är predikant och Kristina Klingenberg är körledare i påskdagens tv-gudstjänst som sänds från Karleby sockenkyrka.

Långfredagens gudstjänst på Yle FEM och i Radio Vega: Jesu dödsdag

Fredagen den 25.3 kl. 15.05 i Yle FEM (klockan 13.03 i Radio Vega) minns vi Jesus sista timmar genom bibelläsning, sång och bön i Karleby sockenkyrka.

Liturg är Per Stenberg, aktläsning – en sköts av Jan Nygård. Medverkar gör också kyrkokören, under ledning av Kristina Klingenberg, samt cellisten Joanna Hanhikoski. Tv-regi Rufus Hengren.

Påskdagen i Radio Vega och Yle Fem:

Han är uppstånden!

Gudstjänsten på påskdagens sänds från Karleby sockenkyrka. Predikant är Per Stenberg, liturg Peter Silfverberg. Organist är Hannes Uunila. Barnkören, kyrkokören samt kören Paletten sjunger. Körledare är Kristina Klingenberg och Ingmar Byskata. Stråkkvintett, instrumentalister. Till avslutning framförs Halleluja-kören ur Händels oratorium Messias.

Påskdagen 27.3: Radio Vega kl 13.03 och på Yle Fem kl 14.20. Repris onsdagen 30.3 på Yle Fem kl 15.25.

Missa Surrexit Christus

Orgelmässa med Johannes församling i Helsingfors. Mässan är komponerad av organisten Dag-Ulrik Almqvist.

Celebrant: Mikael Busck-Nielsen. Predikant: Johan Westerlund. Kantorer: Dag-Ulrik Almqvist och Eva Herricson. Kör: Roströsten. Textläsare: Hedvig Långbacka.

Radio Vega Måndag 28.3 kl 13:03.

Högmässa med Vanda svenska församling

Predikant och liturg: Martin Fagerudd. Organist och kantor: Anders Ekberg. Textläsare: Marianne Träskman och Håkan Sandell. Förebedjare: Martin Fagerudd, Marianne Träskman och Håkan Sandell.

Radio vega Söndag 3.4 kl. 13:03.

Påsksånger:

Från död till liv!

Sånger kring påskens händelser. Från Getsemane via Golgata till Uppståndelsen på påskmorgonen.

Sång Kristoffer Streng och manskören Church Hill Boys. Piano Stefan Jansson och på violin Erik Nygård.

Annandag påsk, måndag 28.3 kl. 16.25–17.25 i Yle Fem.

"Frimodig idag"

VårOas i Larsmo 8–10 april 2016

- ♦ Plats: Larsmo kyrka och Larsmo församlingshem
- ♦ Huvudtalare: Martin Jonsson (SWE)
- ♦ Seminarier, lovsång, förbön, BarnOas, UngOas m.m.
- ♦ Mer info på www.oas.fi

Arrangörer: Oasrörelsen & Larsmo församling

Diamantbröllop

Ragni och Börje Sandberg firar 60-årig bröllopsdagen 2 april med mässa i Jeppo kyrka kl 15. Välkommen, önskar barnen med familjer.

Vill du uppvakta minns Efo, konto FI08 4970 1020 8013 26, referens 6020

4–9 juli ordnas en resa till Frankrike, Nederländerna och Tyskland i andra världskrigets spår. Nu söker vi intresserade personer som skulle vara intresserad av resan.

Sist anmälningdatumet är 30.3 och det finns fortfarande obesatta platser kvar. Priset för resan som är halvpension med svenskspråkig guidning är 1330 €.

Ring för mera info 050-3519480

Mixa och Matcha

FRÅGESPORT. Mixa och matcha dina kunskaper i Kyrkpressens frågesport. Vår tävlande den här veckan är Axel Åhman. Konstruerad av Jesper von Hertzen.

MEDTÄVLARE: AXEL ÅHMAN

Namn: Axel Åhman.

Ålder: 23.

Yrke och/eller titel: Journaliststuderande och komiker.

Hemort: Vörå.

Favoritmat och -dryck: En vällagad pasta med ett gott vin.

Lyssnar helst på: Klassisk rock.

Favoritidrottsgren- och/eller -lag: Kör på min nya favorithobby bouldering.

Rekommendera en bok!: Jens Lapidus VIP-rummet.

Skulle vilja resa till: Kanada eller Norge, främst för naturens skull.

Tråkigaste hemgörat: Hatar att tvätta kläder.

Slogan, motto eller ordspråk: E ska gaa! (Det ska gå!).

Om jag vore en biblisk person skulle jag vara: Månglaren som Jesus kastade ut ur templet.

Min åsikt om frågesporter: Jag älskar dem som koncept men när jag väl deltar får jag prestationsångest och förbannar frågorna, så man kan väl säga att jag är en dålig förlorare.

FRÅGESPORTSRESULTAT: 9/25

FINLANDSSVENSKA IDROTTSFÖRENINGAR & HEMORT

a) IF Drott	1) Jakobstad
b) IF Länken	2) Kronoby
c) IK Myran	3) Pedersöre
d) IK Falken	4) Helsingfors
e) IF Gnistan	5) Kristinestad

Resultat: 1/5

ARKITEKTURTERMER & BETYDELSE

a) Arkad	1) Rad av valvbågar
b) Balustrad	2) Täckt rad av kolonner
c) Stoa	3) Pelarburen taktäckt förhall framför ingång
d) Kolumbarium	4) Gravvalv
e) Portik	5) Lågt, konstnärligt räcke

Resultat: 2/5

GRUNDÄMNINGEN PÅ K & ATOMNUMMER

a) Koppar	1) 6
b) Kalcium	2) 17
c) Kol	3) 20
d) Krom	4) 24
e) Klor	5) 29

Resultat: 2/5

KÄNDA ARGENTINSKA MÄN & YRKE

a) Carlos Gardel	1) Racerförare
b) Juan Manuel Fangio	2) Fotbollsspelare
c) Daniel Barenboim	3) Dirigent
d) Jorge Mario Bergoglio	4) Tangosångare
e) Gabriel Batistuta	5) Påve

Resultat: 2/5

GREKISKA ÖAR & PÅSTÄENDE

a) Korfu	1) Ligger längs den 35:e breddgraden, alldeles i södra Europa
b) Lesbos	2) Huvudstaden i denna Greklands tredje största ö heter Mytilini
c) Rhodos	3) Är den nordligaste av de Joniska öarna
d) Kreta	4) Ett av världens sju underverk fanns på denna ö
e) Kos	5) Ligger strax utanför den sydväst-Turkiska kuststaden Bodrum

Resultat: 2/5

Svaren:
Finlandssvenska idrottsföreningar & Hemort: a-1, b-5, c-2, d-3, e-4
Arkitekturtermer & Betydelse: a-1, b-5, c-2, d-4, e-3
Grundämnen på K & Atomnummer: a-5, b-3, c-1, d-4, e-2
Kända argentinska män & Yrke: a-4, b-1, c-3, d-5, e-2
Grekiska öar & Påstämde: a-3, b-2, c-4, d-1, e-5

Testamentet är
ett vackert sätt
att hjälpa

Det som är småpengar för en finländare, är för största delen av världens befolkning pengar som kan förändra livet. Redan en liten del av din egendom kan ha större betydelse än du anar.

När du infogar Kyrkans Utlandshjälp i ditt testamente, kan du förändra hela familjers liv. Barnen får gå i skolan, de unga får yrkesutbildning och kvinnorna finner metoder för tillräcklig utkomst.

Det är inte svårt att göra ett testamente. Du kan beställa en broschyr och få mera information på numret 020 787 1201, på webben kyrkansutlandshjalp.fi/testamentsdonation och e-post: kundtjanst@kyrkansutlandshjalp.fi

Blotta tanken räcker inte

**DONERA TILL JUDISKA
FÖRSAMLINGEN I HELSINGFORS**

I judendomen berättar gärningar mera om människans lynne och styrka än att bekänna tro. Gärningar stöder troendet – understöd nu judisk kultur och renoverandet av Helsingfors synagoga!

"Jag skall välsigna dem som välsignar dig."

DONERA REDAN IDAG

Donationen kan göras på insamlingskonto NDEAFIHH, FI1221851800001464 eller på nätet www.jchelsinki.fi/donera

HELSINGIN JUUTALAINEN SEURAKUNTA
JUDISKA FÖRSAMLINGEN I HELSINGFORS

Tillstånd till penninginsamling: Judiska församlingen i Helsingfors har Polisstyrelsens tillstånd till penninginsamling. Tillståndet gäller 1 november 2015 till 31 december 2016 i hela landet förutom Åland. Tillståndet till penninginsamlingen är nummer POL-2015-8506. De insamlade medlen används för befrämjandet av judisk kultur samt att sörja för det judiska kulturarvet. Medlen kan även användas för restaurering och återställande renovering av Helsingfors synagoga.

Himmel och jord

Religion för åk 1–6

Den populära läroboksserien *Himmel och jord* är nu grundligt omarbetad enligt den nya läroplanen. Utkommer till skolstarten i augusti 2016. Det är dags nu att göra skolornas grundbeställningar.

Ny och uppdaterad version!

